

Somewhere under the rainbow

Kvalitativa intervjuer med individer från HBTIQ spektrumet
om inklusion och bemötande i högskolan

Anna Salonen och Sandra Malmberg

Examensarbete
Det sociala området

2019

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram: Det sociala området	
Identifikationsnummer:	
Författare: Anna Salonen & Sandra Malmberg	
Arbetets namn: Somewhere under the rainbow: Kvalitativa intervjuer med individer från HBTIQ-spektrumet om inklusion och bemötande i högskolan	
Handledare (Arcada): Arla Cederberg	
Uppdragsgivare: Regnbågsankan rf.	
<p>Sammandrag:</p> <p>Fastän skolan borde vara en trygg och inkluderande plats för alla, är systemet inte lika fungerande i praktiken. Detta examensarbete handlar om den upplevda inklusionen och bemötande av HBTIQ - (homo,bi,trans,intersex, queer) individer i högskolan. Syftet med examensarbetet är att bidra till ökad kunskap för att främja inklusion och bemötande av HBTIQ-individer i högskolan. Frågeställningen för examensarbetet lyder: hur kan man öka kunskap i bemötandet och inklusion av HBTIQ-individer i högskolan? Som beställare för detta arbete fungerar Regnbågsankan rf. I tidigare forskning framkommer det att HBTIQ-individer ofta möts av ett fördomsfullt och bristfälligt bemötande i högskolan. Detta korrelerar i stor grad med de resultat som framkommer i detta examensarbete. Metoden som används är kvalitativ forskningsintervju. Sex individer från HBTIQ-spektrumet intervjuades om den upplevda inklusionen och bemötandet i högskolan. Under intervjuerna framkommer det främst aspekter om negativa upplevelser i samband med bristfälligt bemötande som informanterna stött på i skolan. Förbättringsförslag för hur inklusionen och bemötandet kan upplevas bättre i framtiden är något som lyfts fram i intervjuerna, samt vikten att införa fortbildning för personal angående inklusion och bemötande av HBTIQ-individer. Skolan borde även visa mer initiativ i dessa ärenden. De negativa upplevelser som är kopplade till ett bristfälligt bemötande, tangerar mest ett bristfälligt språkbruk samt antaganden från lärarens håll att alla i klassen är hetero och CIS (att man identifierar sig med det kön man är född med). Även förbättringsförslagen tangerar språket, i den meningen att lärare borde använda sig av namn istället för pronomen då de diskuterar eller kallar på elever. Delaktighet är viktigt för en människas välmående och de intervjuade uppgav att det inte alltid kände sig delaktiga i t.ex. diskussioner. Aspekter om grundskolan framkommer även i arbetet, eftersom grundskolan diskuterades i de intervjuer som utfördes. I resultatanalysen analyseras resultaten mot tidigare forskning och teoretisk referensram. Resultaten är uppdelade i tre kategorier. Kategorierna är följande; språkbruk, delaktighet samt professionellt bemötande. Slutsatsen för arbetet är att både lärare och elever borde inse hur viktigt ett bra bemötande och en fungerande inklusion är, så att alla kan känna sig trygga och delaktiga i högskolan. För detta behövs mer diskussion kring ämnet. Förslag på fortsatt studie är en studie lik denna som har fokus på grundskolan.</p>	
Nyckelord: HBTIQ, sexuella minoriteter, inklusion, delaktighet, bemötande, högskolan	
Sidantal: 71	
Språk: Svenska	
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social work
Identification number:	
Author:	Anna Salonen & Sandra Malmberg
Title:	Somewhere under the rainbow: Qualitative interviews with individuals from the LGBTQ-spectra about inclusion and treatment in universities
Supervisor (Arcada):	Arla Cederberg
Commissioned by:	Regnbågsankan rf.
<p>Abstract:</p> <p>Although school should be a safe and including place for everyone, unfortunately this is not the case in reality. This bachelor thesis is based on the experience of inclusion and treatment of LGBTQ (lesbian, gay, bi, trans, queer)-individuals in universities. Subsequently, aiming to contribute to the promotion of inclusion and treatment of LGBTQ-individuals in universities. The question at issue is: How can awareness of the treatment and inclusion of LGBTQ-individuals improve in universities? This bachelor thesis is commissioned by Regnbågsankan rf. Previous studies have shown that LGBTQ-individuals often face a prejudiced and disadvantaged treatment in universities, clearly correlating with the results of this bachelor thesis. The method that was used is a qualitative research based on interviews. Six individuals from the LGBTQ-spectra were interviewed on the experienced feeling of inclusion and treatment in university. The most common aspects that occurred during the interviews were negative experiences based on poor treatment of the informants in their universities. Proposals of improvement for the inclusion and treatment was also a central topic, as was suggestion of a training program for the school personnel in how to include and treat LGBTQ-individuals. Schools must show more support in decreasing problematic behavior. The negative experiences that are based on poor treatment mostly indicate a defective use of language and suppositions from the teachers of all pupils being heterosexual and CIS (when one identifies with the gender he or she is born with). Proposals of improvement were mostly linked to the use of language, in the sense of teachers using names instead of pronouns when talking to students. Participation is important for the welfare of all human beings. In the interviews that were held for this bachelor thesis, the informants stated that they do not always feel they are able to participate in discussions etc. Furthermore, aspects of elementary school will be discussed in this thesis, since elementary school was being discussed during the interviews. The results are analyzed to both the previous studies and the theoretical framework. The results are categorized into use of language, participation and professional treatment. The conclusion for this bachelor thesis is that both professionals and students should realize how important a professional treatment and a functioning integration is, so that everyone could feel safe and involved in their universities. For this to happen, more discussion of this subject is essential. Proposals for a further study is a study alike this that focuses on elementary school.</p>	

Keywords:	HBTIQ, sexual minorities, inclusion, participation, treatment, university
Number of pages:	71
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosionomi
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Anna Salonen & Sandra Malmberg
Työn nimi:	Somewhere under the rainbow: Kvalitatiivinen tutkimus HBTIQ-henkilöiden kohtaamisesta ja inklusiosta korkeakouluissa
Työn ohjaaja (Arcada):	Arla Cederberg
Toimeksiantaja:	Regnbågsankan rf.
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Vaikka koulun pitäisi olla turvallinen ja sisällyttää kaikkia, niin tämä näy tarpeeksi käytännössä. Tämä lopputyö sisältää HBTIQ-yksilöiden kokemuksia sisällyttämisestä ja kohtaamisesta korkeakoulussa. Tämän työn tavoite on edistää pätevyyttä, jotta HBTIQ henkilöiden sisällyttäminen ja kohtaaminen kehittyä parempaan suuntaan.</p> <p>Tämän tutkimustyön kysymyksenasettelu kuuluu: miten voidaan edistää tietämystä HBTIQ-henkilöiden kohtaamisesta ja sisällyttämisestä korkeakouluissa? Lopputyön tilaaja on Regnbågsankan rf. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että HBTIQ-henkilöitä usein kohdellaan ennakkoluulojen mukaisesti ja puutteellisella kohtaamisella korkeakouluissa. Tämä on laajasti vuorovaikutuksessa lopputyön tulosten kanssa. Työn menetelmänä on kvalitatiivinen tutkimushaastattelu. Kuutta HBTIQ-ryhmiin kuuluvaa henkilöä haastateltiin heidän kokemuksistaan korkeakoulun sisällyttämisestä ja kohtaamisesta HBTIQ-vähemmistöihin. Haastatteluissa ilmeni negatiivisia kokemuksia huonon kohtaamisen yhteydessä jotka haastattelijat ovat itse kokeneet koulussa.</p> <p>Ehdotuksia siitä, miten voidaan parantaa ja edistää sisällyttämisen ja kohtaamisen kokemuksia tulevaisuudessa, esiintyi haastatteluiden aikana. Haastatteluissa tuli myös esille, kuinka tärkeää on, että olisi enemmän jatkokoulutusta koulun työntekijöille HBTIQ-vähemmistöjen sisällyttämisestä ja kohtaamisesta. Koulun pitäisi myös tehdä enemmän aloitteita aiheista jotka koskevat HBTIQ- vähemmistöjä. Negatiiviset kokemukset jotka koskevat huonoa kohtaamista, kohdistuvat enemmän puutteelliseen kielenkäyttöön ja olettamukseen siitä, että kaikki luokassa ovat hetero ja CIS-henkilöitä (henkilö joka tunnistaa itsensä siihen sukupuoleen ja identiteettiin, johon on syntynyt). Ehdotuksia kielenkäytöstä, että opettajan kuuluisi käyttää kielenkäytössään henkilöiden nimeä, enemmän kun pronominia kun opettaja keskusteleo oppilaiden kanssa.</p> <p>Myös parannusehdotukset käsittelevät kieltä, tarkoittaen sitä, että opettajan tulisi käyttää henkilöiden nimeä, enemmän kuin pronominia hänen keskustellessaan oppilaiden kanssa tai kutsuessaan heitä.</p> <p>Osallisuus on tärkeä osa ihmisen hyvinvointia, ja haastattelijat kertoivat, että he eivät aina tunteneet itsensä osallisiksi esimerkiksi keskusteluissa. Näkökulmia kokemuksista peruskoulussa tulee myös esille tässä työssä siksi, että niistä keskusteltiin myös paljon haastatteluissa. Tulosten tarkastelussa tuloksia analysoitiin aikaisempien tutkimuksien ja teoreettisen viitekehyksen mukaan. Tulokset on lajiteltu kolmeen osaan: kielenkäyttö, osallisuus ja</p>	

ammattimainen kohtaaminen. Työn johtopäätös on, että opettajien ja oppilaiden tulisi ymmärtää kuinka tärkeää hyvä kohtaaminen ja toimiva sisällyttäminen on. Näin kaikki tuntevat itsensä turvalliseksi ja osalliseksi korkeakoulussa. Näistä aiheista tarvitaan enemmän keskustelua. Ehdotuksia jatkotutkimuksista on tehdä samankaltainen tutkimus, kuten tämä lopputyö, mutta kohteena peruskoulu.

Avainsanat:	HBTIQ, seksuaalivähemmistöt, sisällyttäminen, osallisuus, kohtaaminen, korkeakoulu
Sivumäärä:	71
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

Figurer	8
1 Inledning	9
1.1 Syfte och frågeställning.....	11
1.2 Arbetslivsrelevans.....	11
1.3 Avgränsningar.....	11
2 Bakgrund om sexuell identitet och sexualitet	13
2.1 Begrepp som används för sexuella minoriteter	13
2.2 Sexuell identitet	14
2.3 Diskussion kring utvecklingen av sexuell identitet ur ett historiskt perspektiv.....	15
2.4 Könssocialisation & intersektionellt samspel.....	17
3 Bristfällig inklusion av HBTIQ – elever i högskolan.....	19
3.1 Upplevelser av högskolevärlden.....	19
3.2 Studie om LGBTQ – inkluderande skolmiljöer i Kanada.....	22
3.3 Utvecklingsprogram för skolpersonal i USA.....	23
3.4 Politik inom undervisningen i USA.....	26
3.5 Sammanfattning.....	27
4 Teoretisk referensram	28
4.1 Bemötande och professionellt förhållningssätt.....	28
4.2 Inklusion	30
4.3 Delaktighet.....	31
4.4 Individens i relation till miljön.....	33
5 Metod.....	35
5.1 Tillvägagångssätt.....	36
5.2 Datainsamlingsmetod och analysmetod	37
5.3 Etiska aspekter	39
6 Resultatredovisning	41
6.1 Individuella upplevelser och identitet i skolvärlden.....	41
6.2 Skolan	42
6.3 Skolmiljö	44
6.4 Skolan och fritiden	46
6.5 Skolan då och nu	47
7 Analys & Diskussion	49

7.1	Resultatanalys	49
7.1.1	<i>Språkbruk</i>	50
7.1.2	<i>Professionellt bemötande</i>	51
7.1.3	<i>Delaktighet</i>	53
7.2	Sammanfattning.....	55
Källor		59
Bilagor		66
1.	Samtyckesblankett.....	66
2.	Mail till medialinjerna.....	67
3.	Infobrev	68
4.	Intervjuguide	69

FIGURER

Figur 1. Intersektionalitet, samspel mellan kategorier (Eriksson- Zetterqvist & Styhre 2007 s.12).....	18
Figur 2: Informanternas svar angående temat ”Individuella upplevelser och identitet i skolvärlden” kategoriserat i ’bemötande’ och ’skolan’.....	42
Figur 3: Informanternas förbättringsförslag i temat “skolan”. Kategoriseringen om bemötandet innehåller konkreta händelser som skett och förbättringsförslag, medan kategoriseringen om skolan handlar om förbättringsförslag om vad skolan borde införa.44	
Figur 4: Informanternas svar och förbättringsförslag i temat “Skolmiljö” kategoriserat till ’bemötande’ och ’skolan’	46
Figur 5: Informanternas svar och förbättringsförslag i temat ”Skolan och fritiden” kategoriserat i ’skolan’ och ’individens ansvar’.....	47
Figur 6: Informanternas svar och förbättringsförslag i temat ”Skolan då och nu” kategoriserat till ’inklusion’ och ’den framtida skolan’	48
Figur 7: Ovanstående figur förtydligar de mest centrala kategorier som förekommit i resultatredovisningen. Dessa kategorier analyseras därmed i detta kapitel.....	49

1 INLEDNING

År 2013 diskuterades frågan om en neutral äktenskapslag i Finland. I lagutskottet valde man att inte ta frågan till behandling. Detta resulterade i en reaktion där ett medborgarinitiativ skapades för att frågan skulle tas upp bland lagstiftarna och denna gång diskuteras. Under första dagen hade medborgarinitiativet fått 50 000 underskrifter. Under de första månaderna av 2014 hade över 165 000 personer undertecknat medborgarinitiativet. Samtidigt som medborgarinitiativet fick understöd, var det över 40 000 personer som motsatte sig en lagändring. (Bäck, 2014) I december 2014 godkände riksdagen den neutrala äktenskapslagen, vilket innebär att två individer från samma kön kan ingå ett äktenskap. Lagen trädde i kraft 1.3.2017. (Seta)

Trots att det finländska samhället går mot en mer accepterande miljö för sexuella minoriteter, bland annat med godkännandet av den neutrala äktenskapslagen och stora Prideparader, finns det ännu områden som kräver förändring.

I Finland följer vi translagen som trädde i kraft 2003. (Fredriksson, 2017) Enligt lagen måste personen som går igenom en könskorrigering vara finsk medborgare eller vara bosatt i Finland, vara myndig, vara steriliserad eller på annat sätt bevisa att hen inte kan fortplanta sig (Finlex, 1/252). Tidigare har den könskorrigerande personen måsta få tillstånd av sin make/maka för korrigeringen. Idag räcker ett godkännande av den könskorrigerande personens partner. Enligt människorättsjuristen, Marjo Ranta, ser man inte på transpersoners rättigheter som en människorättsfråga utan mer som en politisk fråga. (Fredriksson, 2017). Den nuvarande translagen i Finland är omänsklig med psykiatrisk övervakning och tvångssterilisering. (Fredriksson, 2017)

I februari 2019 publicerade Helsingin Sanomat en artikel om diskriminerande bemötande av lärare mot HBTIQ (homo, bi, trans, interkönade, queer) elever. Informanterna i artikeln är nu i 30 års ålder och beskriver sin grundskoletid (Malmberg, 2019). Helsingin Sanomat baserar även sin artikel på svaren av Setas publikation (Alanko, 2013).

I artikeln förekommer det att många individer som hör till HBTIQ spektrumet har haft svårigheter att känna tillhörighet i skolan på grund av en stark heteronorm, samt att det har förekommit mer mobbning och våld i skolan när det kommer till HBTIQ unga än majoriteten av unga (Malmberg, 2019). En av informanterna i artikeln berättade att hennes lärare hade uttalat sig om att "homosexualitet är en hemsk sjukdom" detta orsakade att informanten inte kände sig bekväm med att uttrycka sin sexualitet under sin grundskoletid (Malmberg, 2019). Artikeln bevisar även att det finns åsikter om att sexualundervisningen borde inkludera information om mångfalden när det kommer till identitet och sexualitet. (Malmberg, 2019)

Enligt diskrimineringslagen (Finlex 1§2014/1325) är syftet med lagen att förebygga diskriminering och effektivisera rättssäkerheten för de som utsätts för diskriminering. Lagen står även för att främja likabehandling. Enligt § 6 ska utbildningsanordnare bedöma hur likabehandling uppnås i den verksamhet de jobbar i. De skall använda sådana åtgärder som behövs för att gynna likabehandlingen. Utbildningsanordnaren skall även se till att alla läroanstalter har en plan för åtgärder som behövs för att understödja likabehandlingen. Elever och deras vårdnadshavare samt studerande och deras företrädare har rätt att höra om de främjande åtgärderna. (Finlex § 6 2014/1325)

Med arbetet vill vi sprida informationen om hur individer som tillhör HBTIQ gruppen själva anser att de blivit inkluderade i högskolan samt hur inklusionen och bemötande kan förbättras. Skolan utspelar en stor del av en ung människas liv och den miljö och det bemötande som upplevs i skolan är viktig för allas trivsel. För att nå en bra trivsel krävs en fungerande integration inom skolan.

Som bakgrund har vi använt oss av socialpedagogiskt perspektiv, eftersom det är en central inriktning i vår utbildning. Socialpedagogik innebär att integrera och inkludera människor i gemenskapen oavsett livsstil, särskilda behov eller fysiska och mentala förmågor. (Madsen 2006 s.172). Vi anser därför att detta är relevant, för att socialpedagogik innefattar perspektiv på inklusion och delaktighet.

I examensarbetet har arbetsfördelningen varit att materialet som använts analyserats och skrivits tillsammans. Sandra har lagt mer fokus på sexualiteten samt om tidigare forskning, medan Anna fokuserat på metoden och den teoretiska referensramen.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att bidra till ökad kunskap för att främja inklusion och bemötande av HBTIQ-individer i högskolan

Frågeställningen för arbetet lyder: hur kan man öka kunskap i bemötandet och inklusion av HBTIQ-individer i högskolan?

1.2 Arbetslivsrelevans

Som vår beställare för examensarbetet fungerar Regnbågsankan rf. som är en finlands-svensk organisation för sexuella minoriteter och könsminoriteter. Till Regnbågsankans uppgifter hör bland annat att utbilda vuxna och ungdomar genom till exempel skolbesök till högstadier och gymnasier och att ordna diskussioner och evenemang. (Regnbågsankan) Vi hoppas att Regnbågsankan kommer ha nytta av detta arbete vid diskussioner i de skolor de besöker. Vi önskar att arbetet skall göra människor medvetna om hur viktig inklusionen är, samt att arbetet kan öppna upp tankar hos människor om bemötande och skolgemenskaper som är trygga för alla, oberoende könsidentitet eller sexuell läggning.

Resultaten i artikeln av Helsingin Sanomat är från 2014 och 2017, alltså är detta även aktuellt i dagens läge (Malmberg, 2019). Artikeln visar att det finns stort behov att arbeta med mångfalden inom skolvärlden (Malmberg, 2019) detta tyder på att vårt arbete har viktig betydelse för arbetslivsrelevansen när det kommer till professionella som arbetar inom skolvärlden. Det är viktigt att dessa problem upplyses, så att inklusionen kan upplevas bättre i framtiden.

1.3 Avgränsningar

Kriterierna för val av informanter var följande; informanten kände sig trygg i att berätta om sina erfarenheter, att informanterna gärna representerade olika delar av HBTIQ-spektrumet, eftersom vi strävade efter att få mångsidiga intervjuer, samt att informanten studerar eller slutfört sina studier vid en högskola. Antalet informanter bestämdes vara runt fem till sex personer, det geografiska området ansågs inte ha en så stor skillnad så länge som informanten har gått i en finländsk yrkeshögskola. Intervjuernas längd fick inte

överskrida mer än 40 minuter. I intervjuerna fanns det sex stycken huvudfrågor. Bifrågornas mängd ställdes på basis av hur diskussionen framskred och vad som diskuterades mest.

Fokus i avgränsningen var att få en så stor mångfald som möjligt bland informanterna samt att de kunde komma fram med konkreta svar och förbättringsförslag för inklusion och bemötande i högskolan.

2 BAKGRUND OM SEXUELL IDENTITET OCH SEXUALITET

För att klargöra bakgrunden för temat inklusion har vi valt att fokusera på HBTIQ-unga i skolan. Någon slags problematik kring inklusionen i skolan framkommer ofta i den tidigare forskningen. Detta faktum i sig tyder på att det finns utrymme för förbättring av inklusionen.

I artikeln ' *Hur mår HBTIQ unga i Finland?* ' analyseras en rapport om diskriminering från 2010. I rapporten framkommer bland annat att osakligt bemötande, diskriminering, trakasserier och våld förekommer mest på de platser ungdomar rör sig mest på. Av 119 informanter svarade 104 att de upplevt osakligt bemötande i skolan. (Alanko 2013 s.39-40)

För att kunna åstadkomma en skillnad i förbättringen av inklusionen i skolor, behöver hela gemenskapen i dessa miljöer bli mer öppen och inkluderande. De artiklar vi läst är skrivna i olika länder. Även om strukturer kan vara olika i olika länder, är inklusionen av HBTIQ-unga i skolan, oberoende av land, bristfällig. HBTIQ-unga stöter på liknande stereotypiska fördomar och tankesätt av omvärlden.

2.1 Begrepp som används för sexuella minoriteter

En minoritet är en motsats till majoritet (Nationalencyklopedin). Då man talar om en sexuell minoritet, eller sexuella minoriteter, syftar det på en människa eller grupper av människor, som inte är intresserade av det motsatta könet. Det betyder alltså att de inte är heterosexuella. De kan däremot identifiera sig som homosexuella (att vara känslomässigt och/eller sexuellt intresserad av personer av samma kön), bisexuella (att vara känslomässigt och/eller sexuellt intresserad av både kvinnor och män), som transpersoner (personer som identifierar sig eller uttrycker sig som det motsatta könet än det kön som de är födda som), som interkönade (en person som har oklart kön utifrån könsorganens uppbyggnad eller kromosomuppsättningen.). Man kan uppfatta intersex som sin könsidentitet eller se det som ett medicinskt begrepp. En interkönad individ kan vara trans eller CIS (en individ som identifierar sig med det kön som individen är född med) och ha vilken sexuell läggning som helst, eller som queer (en identitet eller perspektiv där man eftersträvar att inga

köns- eller sexualitetsnormer skall vara som hinder för det egna livet) (Regnbågsankan, 2018).

Förkortningen för dessa minoriteter är HBTIQ (homo, bi trans, interkönade, queer) och kommer användas i detta arbete. Andra förkortningar är HBTQ som står för samma som HBTIQ förutom att intersex inte ingår i denna förkortning. Andra mer internationella förkortningar för minoritetsgrupperna är LGBTQ och LGBT som står för lesbian (en kvinna som är känslomässigt och/eller sexuellt intresserad av en annan kvinna), gay (den engelska termen för att vara homosexuell), bi och trans. Även queer ingår i LGBTQ.

Alla dessa förkortningar kommer användas i detta examensarbete, eftersom en del av den litteratur vi läst har använt sig av HBTQ eller LGBTQ, medan vi själva kommer använda oss av HBTIQ.

2.2 Sexuell identitet

Enligt Nationalencyklopedin (Dahlöf 2012 i Löfgren-Mårtenson 2013 s.17) härstammar ordet sexualitet från latinets *sexus*, som betyder kön. Ur ett biologiskt perspektiv är sexualitet en term för beteenden som kopplas till könlig fortplantning. (Löfgren-Mårtenson 2013 s.17) Enligt Löfgren-Mårtenson (2013 s.17) omfattar människans sexualitet handlingsmönster och behov som syns i bland annat fortplantningsbeteende, emotionella och intima relationer samt sexuell njutning och tillfredsställelse av biologiska drifter. (Löfgren-Mårtenson 2013 s.17)

World Association for Sexual Health (WAS) samt Världshälsoorganisationen (WHO) förklarar sexualiteten ur ett helhetsperspektiv; psykologiskt, biologiskt och socialt. (Löfgren-Mårtenson 2013 s.17)

Sexualitet har fascinerat och påverkat människor från urtider till dagens läge. Varje människa har någon slags sexuell känsla, tro eller attityd. Varje människa upplever även sexualitet olika, eftersom det när något alla processar och upplever olika. (Masters et.al. 1995 s.2) Då man talar om sexualitet är det viktigt att se det ur ett bredare perspektiv som beaktar attraktion, identitet och beteende. Man bör även komma ihåg att dessa faktorer utspelar sig väldigt olika hos olika individer. (Lehmiller 2014 s.145) Många människor

tänker att sexualitet, eller sexuell läggning, bara finns i tre olika kategorier. Dessa kategorier är heterosexualitet (att man är intresserad av det motsatta könet), homosexualitet (att man är intresserad av samma kön) eller bisexualitet (att man är intresserad av bägge kön). Eftersom dessa tre kategorier ger en snäv bild av vad människor kan identifiera sig som, är det bättre att se på sexualitet ur ett bredare spektrum. Sexualitet kan vara komplext och människor kan sällan placeras i ett snävt urval av kategorier. (Lehmiller 2014 s.145)

Man kan studera sexualitet för att fördjupa sin kunskap igenom olika perspektiv. Dessa är de psykosociala-, biologiska-, behavioristiska-, kliniska samt kulturella perspektiven. Då man studerar sexualitet utifrån olika perspektiv, lär man sig om människor och mångfalden inom människans natur. (Masters et.al. 1995 s. 2-3) "A major obstacle to understanding our own sexuality is realizing we are prisoners of past societal attitudes toward sex." (Bullough, 1976, p.xi i Masters et al. 1995 s.8)

För att förstå nutiden, är det viktigt att se tillbaka i historien. I vissa fall bär vi på ett sexuellt arv som gått från generation till generation, medan dagens norm i andra fall skiljer sig drastiskt från tidigare mönster i historien. (Masters et.al. 1995 s.8) Enligt Johannisson (2010 i Löfgren-Mårtenson 2013 s.19), som är professor i idé- och lärdoms historia, finns det tre tidsepoker med olika sexualmoral: den antika, den kristna och den borgerliga. (Löfgren-Mårtenson 2013 s.19)

2.3 Diskussion kring utvecklingen av sexuell identitet ur ett historiskt perspektiv

Fastän vi vet mycket om kroppens psykologiska och biologiska utveckling angående kroppens reproduktiva och sexuella funktion, har vi bristfällig information då det gäller hur psykologiska, kulturella och sociala faktorer påverkar utvecklingen av en människas sexualitet. En människas sexuella identitet är ett mångfacetterat koncept där biologiska faktorer, sociokulturella influenser, könsroller, samt hur den sexuella läggningen korrelerar med den sexuella utvecklingen, inkluderas. (Edwards & Brooks 1999 s.49)

Försöket att definiera en sexuell läggning lyfter upp frågan om vi är födda med en sexuell läggning som utvecklas enligt vår genetik, eller om vi utvecklar vår sexuella lägg-

ning då vi är i interaktion med andra som tillhör samma kultur som oss. Fastän den dominanta läggningen i västerländsk kultur är heterosexualitet, är en stor del av litteraturen om sexuell läggning hänvisad till individer som identifierar sig som lesbiska eller homosexuella. (Edwards & Brooks 1999 s.49)

Termerna heterosexuell och homosexuell började användas i slutet av 1800-talet då forskare började kategorisera sexuellt beteende. Olika sexologer, som t.ex. Krafft-Ebing (1894) och Ellis (1933) skapade ett flertal olika kategorier för att kunna hänvisa till vetenskaplig kunskap om sexualitet. Deras arbete var baserat på patologi och resulterade i att alla andra former av sexualitet, förutom heterosexualitet, var avvikande. Dessa tidiga medicinska forskningar byggde på antaganden om att människors sexuella intressen var biologiska. Ironiskt nog, är termen homosexuell över ett årtionde äldre än termen heterosexuell. (Edwards & Brooks 1999 s.50)

Sigmund Freud var en av de första som ansåg att sexualitet var en viktig del av människans utveckling. Han identifierade den sexuella driften som libido. Enligt Freuds psyko sexuella utvecklingsteori börjar den psyko sexuella utvecklingen redan i spädbarnsåldern och går igenom följande stadier; den orala-, den anala-, och den falliska fasen, på vägen till puberteten. Freuds syn på sexualitet sågs som skandalös och hans verk blev väldigt kritiserat. Dock har Freuds psyko sexuella utvecklingsteori påverkat många människors tankesätt. Hans teori om att människor är kapabla av att bli sexuellt attraherade av samma kön, är en av de få av hans teorier som inte blivit populär eller accepterad av allmänheten. Det som dock fastnat för oss från hans teori, är att homosexualitet är en avstanning i utvecklingen till heterosexualiteten. (Edwards & Brooks 1999 s.50)

I mitten av 1900-talet gjordes en del undersökningar kring sexualitet. (Kinsey, 1948,1953; Hite, 1976,1981; Masters och Johnson, 1970,1979 i Edwards & Brooks, 1999) Fastän alla forskare inom ämnet producerade data som tydde på att icke – heterosexuellt beteende är normalt, hade deras resultat en liten påverkan på vad Rich (1980) påstod att var ‘obligatorisk heterosexualitet’ i västerländska kulturer. (Edwards & Brooks, 1999 s.50)

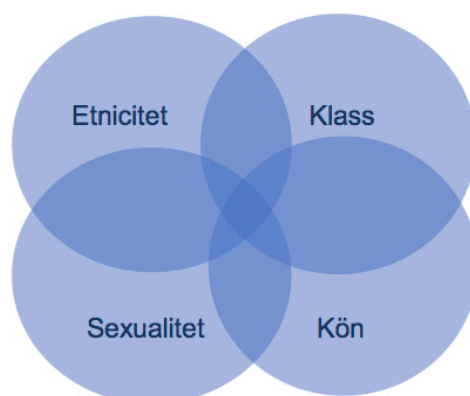
2.4 Könssocialisation & intersektionellt samspel

Könssocialisation handlar om hur man anpassar sig till olika könsroller - hur flickor blir flickaktiga och pojkar pojktaktiga. Omgivningen kan ge uppmuntran till ett visst beteende, men sedan också bestraffa. Belöningen och bestraffningen ger grunden för könsrollernas uppkomst. (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1991 s.11).

Könsstereotyper, könsroller och det sociala könet existerar i vår kultur och avgör och styr hur könen kategoriserar i vårt samhälle (Bjerrum Nielsen & Rudberg s.19). Det är alltså inte endast de biologiska faktorerna som bidrar till hur könen kategoriseras och förväntas vara. Detta baserar sig även på de sociala konstruktioner och förväntningar som bidrar till hur vi formar vårt samhälle och vår uppfattning av verkligheten (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1991 s.19). Även om kategorisering bidrar att forma verkligheten, följer inte alla individer de stereotypiska könsrollerna som uppfyller stereotypiska förväntningar eller ideal. (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1991 s.19)

Det är viktigt att kunna förstå sig på könsstereotyper och könsroller för att kunna bidra till bättre inklusion och bemötande bland elever och i skolan. Det gäller att från hetero CIS-normativ synvinkel försöka förstå hur dessa roller och stereotyper uppstår. Det är inte alltid självklart för individer att följa dessa roller och förväntningar, eftersom de för de flesta är könsroller och förväntningar undermedvetna.

Intersektionalitet betyder förtryck och maktstrukturer som förekommer grupper emellan eller inom olika grupper så som kön, etnicitet och klass (Nationalencyklopedin, 2019). Ett sätt att se på intersektionella problem kallas för "The problem of difference", vilket syftar på hur man ska beskriva och lyfta upp förtryck och maktstrukturer, så att det inkluderar alla grupper (Mattson 2010 s.19). Man kan se på intersektionalitet som ett samspel mellan kategorierna: etnicitet, klass, kön och sexualitet (Eriksson- Zetterqvist & Styhre 2007 s.12).

Figur 1. Intersektionalitet, samspel mellan kategorier (Eriksson-Zetterqvist & Styhre 2007 s.12)

Modellen visar hur dessa kategorier är ensamstående kategorier, men att de ändå har kopplingar till varandra när det kommer till intersektionella problem (Mattson 2010 s.18). Intersektionalitet lyfter fram hur ojämlikhet framkommer inom och mellan olika grupper, inte bara könen emellan, utan även inom kategorierna. (Mattson 2010 s.18).

Som professionell är det viktigt att vi är mer medvetna om intersektionella strukturer så att vi kan bemöta och hjälpa utsatta individer på rätt sätt. Maktstrukturer finns överallt, även inom olika minoriteter så som HBTIQ - därför är detta viktigt att nämna i detta arbete.

Vi önskar att Regnbågsankan kan ha användning av resultaten i vårt arbete som referens i sitt arbete, om arbetet tangerar likadan problematik som detta examensarbete tangerar. Detta kan bidra till bättre praktisk förståelse för professionella, då det gäller bemötande och inklusion av HBTIQ individer.

3 BRISTFÄLLIG INKLUSION AV HBTIQ – ELEVER I HÖGSKOLAN

Fokus i detta examensarbete ligger på den upplevda inklusionen och bemötande hos HBTIQ individer inom högskolan. De databaser vi använt oss av har haft ett snävt innehåll av detta tema, vilket gjort det svårt att hitta tidigare forskning med exakt relevans för vårt arbete. Speciellt forskning på svenska fanns det inte mycket av, även gällande HBTIQ individer i Norden och Finland. De databaser vi har använt oss av är EBSCO, Google Scholar och Sage Journals. En av de artiklar som använts hittades via manuell sökning. Den funna artikeln hittades även från SAGE.

Sökord som har använts är: lgbt or gay or homosexual or lesbian or bisexual or transgender or queer AND inclusive education, society AND inclusion AND sexual minority or lgbt. School, inclusion. HBTIQ, skola, inklusion. Andra sökord är lgbt youth, samt education professional issues.

3.1 Upplevelser av högskolevärlden

Skolan är den plats där barn och unga spenderar mycket av sin tid under sin uppväxt, samt är skolan en stor bidragande faktor till norm och attitydskapande (Alanko 2013 s.25).

Det är viktigt att vi förstår grundskolans koppling till högskolan. Det finns en liten mängd forskning kring hur HBTIQ-unga inom högskolevärlden upplever inklusionen i skolan. I nedanstående undersökning framförs det hur HBTIQ-unga har upplevt skolvärlden i grundskolan som understöder relevansen i arbetet, eftersom grundskolan är grunden för högskolan och en stor del av en individs uppväxt. I detta kapitel behandlas Alankos undersökning om hur HBTIQ-unga mår i Finland.

Enligt tidigare forskning visar det sig att HBTIQ-barn och unga är i stor risk att utsättas för negativt bemötande av både lärare och elever (Darwich m.fl 2012 i Alanko 2013 s.26). Enligt Alankos undersökning ansåg många transpersoner mer generellt att skolan förhöll sig neutralt eller både positivt och negativt till minoriteter. I undersökningen visade det sig att det var vanligare bland transmän eller personer av annat kön att uppleva skolan positivt än vad det var bland transkvinnor. (Alanko 2013 s.26)

En viktig aspekt av HBTIQ-informanternas svar som kom fram i undersökningen var att de emellanåt ansåg att attityderna i skolan påverkar på hur ärlig man var om sig själv. Enligt Alanko kunde ens sätt att ge uttryck för sitt kön påverkas av skolans attityder (Alanko 2013 s.26). Omkring 75 % av deltagarna, flickor och pojkar, dolde eller berättade inte om sin sexuella läggning eller könsidentitet för läraren. 50 % av deltagarna berättade om sin sexuella läggning för sina skolkamrater. Alanko hävdar att döljandet av sin sexuella läggning och könsidentitet många gånger handlar om självbevarelse - man vill inte sätta sig i risk för att utsättas för diskriminering, mobbning eller våld. Även i tidigare internationella studier (Harris 1997 i Alanko 2013 s.26) har det visats att öppenhet ökar risken att bli utsatt. (Alanko 2013 s.26)

Undersökningen "Hälsa i skolan" visar att 52 % av gymnasieeleverna och 56 % av eleverna i årskurs 8 och 9 tycker att läraren inte visar intresse för hur det går för eleven på en allmän nivå (THL 2013 i Alanko s.26). Detta berör alltså inte endast HBTIQ-unga, men påverkar även denna grupp. 70 % av de HBTIQ-unga som deltog i studien, svarade att de inte kunde tala om ingående saker med sin lärare. Enligt Alanko kan läraren vara en viktig vuxen för en del unga, som de unga gärna skulle närma sig om de visste hur. Läraren upplevs i dessa fall som en person som inte skulle avvisa de unga. (Alanko 2013 s.26). Enligt undersökningen svarade drygt 20 personer att de alltid var eller har varit öppna med sin egen könsidentitet gentemot sin lärare.

Av de 49 personer som berättade hurudan en lärares reaktion varit när de berättat om sin könsidentitet svarade 20 att det fått positivt bemötande, majoriteten av lärarna förhöll sig neutralt medan fyra personer uppvisat att läraren avvisat dem (Alanko 2013 s.26). Enligt undersökningen var skolkamraters inställning ungefär samma som för lärare, de flesta gav neutralt eller stödande bemötande medan 2–3 % var negativt bemötande. Även fast undersökningens resultat generellt sett var positiva, var en stor del av HBTIQ unga rädda, 103 av trans och 125 av icke-heterosexuella ungdomar uppgav att de i liten som stor utsträckning varit oroliga för att bli lämnade utanför kamratkretsen i skolan om de var öppna med sin könsidentitet eller sexuella läggning. (Alanko 2013 s.26)

Enligt Alanko har det dock visat sig att inställningen under studielivet och universitet generellt sett är mer öppen, men inställningen mellan skolorna varierar. Allmänt brukar

kvinnor välja mer kvinnodominerade yrken, och männen väljer mer de traditionellt mansdominerade yrkena hävdar Alanko (Alanko 2013 s.28). Enligt Alanko har det i vissa studier visat sig att 80 % av yrkesskoleleverna har valt ett yrke enligt förväntningar på könsroller, medan det bland HBTIQ-unga finns mer könsrollsöverskridande val av yrke än inom gruppen hetero- och CIS-unga. Heteronormativa förväntningar är man eventuellt inte ens medveten om att kan påverka ens val (Alanko 2013 s.28).

En del av informanterna påpekade att kvinnodominerade yrken upplevs som mer öppna och att detta har påverkat valet av studieinriktning. I internationella sammanhang har det enligt Dáugelli & Patterson bevisats att det finns en förhöjd risk för HBTIQ-unga att avbryta sina studier än för heterosexuella CIS-unga (Dáugelli & Patterson 2001 i Alanko 2013 s.28). (Alanko 2013 s.28)

Ungefär 40 % av de transunga som deltog i undersökningen svarade att attityder mot könsminoriteter hade påverkat deras val av studier. Över 30 % ansåg att attityderna i stor eller liten grad hade påverkat hur de kunde genomföra sina studier (Alanko 2013 s.28). 10 personer svarade att negativa attityder påverkat dem så att det har avbrutit sina studier. 80 % av homo- och bi-unga svarade att attityder mot sexuella minoriteter inte har påverkat dem i deras val av studier. Över 90 % i undersökningen svarade att attityderna inte påverkat deras genomförande av studierna (Alanko 2013 s.28). När det kommer till män har attityder verkat spelat en större roll, eftersom 14 % ansåg att de inverkat på hur de klarat sin utbildning, för kvinnor var det endast 8 %. (Alanko 2013 s.28)

Studerande ungdomar hade det lättare med sina studiekamraters inställning än vad grundskolelever hade det hävdar Alanko (Alanko 2013 s.28). Enligt Alanko har studerande mer möjlighet att välja sitt umgänge och det syns i att största delen av studiekamraterna upplevdes som stödjande av transunga och en stor andel som neutrala mot transunga. Bara tre personer uppgav att de blivit bemötta på ett negativt sätt (Alanko 2013 s.28). Alanko anser att studerande i yrkesskolor och yrkeshögskolor var en så pass liten mängd att jämförelse mellan dem inte kunde göras. (Alanko 2013 s.28)

Enligt Alanko finns det alltså ändå studiemiljöer som upplevs som öppna och toleranta (Alanko 2013 s.29). Alanko menar att det finns miljöer där HBTIQ-unga kan få vara helt sig själva och söka bekräftelse, teoretisk förståelse angående sexuell läggning och kön samt möjlighet att uttrycka sig kreativt. (Alanko 2013 s.29)

3.2 Studie om LGBTQ – inkluderande skolmiljöer i Kanada

I Kanada gjordes en studie där över 3400 lärare deltog i en nätforskning om bl.a. mänskliga rättigheter och LGBTQ inkluderande undervisning samt erfarenhet av homo-, och transfobi. Enligt studien understöder det kanadensiska lärarväsendet LGBTQ inkluderande undervisning. Dock är inte understödet lika täckande i praktiken. Det fanns även en stor skillnad mellan heterosexuella lärares upplevelse, och lärare som hörde till en sexuell minoritets upplevelse om integrering i läroplanen. (Meyer, E et.al. 2015 s.1) Enligt studien tyder lärarnas svar procentuellt på att lärarna tyckte multikulturalism, jämställdhet, social rättvisa och mänskliga rättigheter var viktigare för dem än problem som var relaterade till LGBTQ personers problem. Dock var det en stark majoritet som tyckte att problematiken kring LGBTQ personers rättigheter var viktigt att diskutera. (Meyer, E. et. al. 2015 s.224) Lärare som identifierade sig som transpersoner var inte inkluderade i undersökningen, eftersom det var så få transpersoner som deltog. (Meyer, E. et al. 2015 s.222)

De kanadensiska lagarna är framåtskridande då det gäller rättigheter för sexuella minoriteter. Dock förekommer förtryckande beteende och attityder mot köns uttryck och sexuella läggningar inom det kanadensiska samhällets olika områden. Ett av de mest problematiska områden är skolorna. Lärare har varken en god kunskap eller erfarenhet av en skolmiljö som är öppen för sexuell mångfald. (Bryan 2010; Meyer 2010 i Meyer et at. 2015 s.1)

I studien utförd av Meyer et al. (2015) framkommer att en stor andel av de deltagande lärarna ansåg att skolpersonalen bär ett ansvar i att uppnå en trygg och stödande miljö för alla elever. Detta inkluderade även LGBTQ elever. Då lärarna sedan svarade på frågor specifikt angående trygghet i skolan för LGBTQ elever, föll procenten från 98,2% till 71,3%. Då samma fråga ställdes om transsexuella elever, föll procenten ytterligare till 51,2%. Det förekom olikheter i svaren bland lärare som hörde till en sexuell minoritet och heterosexuella lärare vid frågan vad de upplevde som trygghet i skolan. 77,3% av lärarna som hörde till LGBTQ spektrumet svarade att trygghet i skolan för dem innebär inklusion. Av de heterosexuella lärarna svarade 57,6% likadant. (Meyer et al. 2015 s.224-225)

Enligt en tidigare studie i Ontario, Kanada utförd av Schneider och Dimito (2008 i Meyer et al 2015 s.222) fanns det en föga skillnad mellan heterosexuella lärares och lärare som hörde till en sexuell minoritets upplevelse om att tala om sitt deltagande i GSD (gender and sexual diversity) i undervisning. Lärare som tillhörde en sexuell minoritet och heterosexuella lärare var i lika mått mer fokuserade och oroade över eleverna och föräldrarnas respons än skolväsendets respons. Både lärare som tillhörde en sexuell minoritet och heterosexuella lärare kände sig trygga tack vare en specifik LGBTQ anti mobbnings policy. Att lärarna valde att ha med GSD i undervisningen hade ofta att göra med deras egen sexualitet, men hade i lika stor grad också att göra med andra identitetsskillnader som etnisk bakgrund och kön. Dessa faktorer relaterades med lärarens egen erfarenhet av marginalisering och trakasserier. (Meyer et.al. 2015 s.222)

3.3 Utvecklingsprogram för skolpersonal i USA

I artikeln ‘ Refusing Relevance: School Administrator Resistance to Offering Professional Development Addressing LGBTQ Issues in Schools’ av Elizabeth C. Payne och Melissa J. Smith, 2018 analyseras problematik kring utvecklingsprogram för skolpersonal i USA.

Enligt DePalma och Atkinson (2006 i Payne & Smith 2018) undviks ofta diskussioner om sexuella läggningar och könsidentiteter inom skolvärlden, oberoende av pressen av LGBT ungdomar och deras föräldrar som sätts på utbildningsadministrationerna. Det påstås finnas ett flertal orsaker för detta, en orsaken rådande tron om att ett fokus på sexualitet inte är lämpligt eller relevant i undervisningen samt lärarens egna rädslor och orosmoment. (DePalma & Atkinson 2006 i Payne & Smith, 2018 s.184)

I Payne och Smiths artikel framkommer att profiler inom skolväsendet som inte godkände att lärare skulle utvecklas inom bemötandet av LGBT individer påstod att en sådan utveckling inte skulle godkännas av skolstyrelsen, att en sådan utveckling inte var relevant för skolornas kontext, att skolpersonalen inte skulle vara intresserad av att lära sig om LGBTQ studerande och att en sådan utveckling skulle mötas av en motreaktion från samhället. (Payne & Smith, 2018 s.183)

Det finns endast ett fåtal empiriska studier som specifikt tangerar hur skoladministrationerna jobbar för att uppnå en inkluderande miljö för LGBTQ studenter. (Tooms & Alston, 2006 i Payne & Smith 2018 s.184)

Tidigare studier som gjorts av Allen et al (2009), Boske & Jones- Redmond (2007), Marshall & Hernandez (2013), Tooms & Alston (2006) som diskuteras i Payne & Smith (2018 s.185) som varit riktade på skolledares attityder mot LGBTQ studerande tyder på att blivande skoladministratörer är bundna till att skolan skall vara en säker plats för alla, men är förtegnade om att uttala sig om köns-, och sexuell mångfald utanför gränserna av antimobbningslagen. Detta sätt att undvika stöd i problem som LGBTQ studenter lever med, har utvecklats från att den professionella administrationen efter en lång tidsperiod har blivit "alltmer mansdominerad, gift samt relativt homofobisk"(Lugg 2003, s.76 i Payne & Smith 2018 s.185) Detta kombinerat med tidigare studier om skoladministratörer som "deltagit i verbala och fysiska trakasserier" av elever som inte uppgett sitt kön eller som hört till en sexuell minoritet (Jennings 2012,s 76 i Payne & Smith 2018 s.185) tyder på att det finns ett kritiskt behov för att skoladministratörer att delta i skolningar för att bli medvetna och insatta i antisexism och antihomofobi. (Payne & Smith 2018, s.184-185)

Enligt Payne & Smith (2018) är RSIS (reduction of stigma in schools) ett studiebaserat professionellt utvecklingsprogram från "the Queering Education Research Institute" som strävar till att utveckla skolpersonalens kunnande om LGBTQ ungas och deras familjers upplevelser om skolmiljön. (Payne & Smith 2018 s.185) Utvecklingsprogrammet är gratis och ska hjälpa skolpersonalen att se hur heteronormativa strukturer och könsnormer tar plats i skolmiljöer. Programmet hjälper skolpersonalen att känna igen och avbryta mönster som bygger upp till marginalisering.

Utvecklingsprogrammet är riktat till skolpersonalen eftersom skolpersonalen är en av de grundläggande betydande faktorerna då man strävar till en förändring i skolan. (Payne & Smith 2011 i Payne & Smith, 2018 s.185)

Boske och Jones-Redmond (2007 i Payne & Smith 2018 s.188) intervjuade 39 heterosexuella utexaminerade skoladministratörer. Deltagarna i intervjun "förstod inte hur LGBT relaterade ärenden hade att göra med skolans läroplan eller/och instruktionsmetoder" De påstod även att de inte hade "förmågan, kunskap, och/eller

intresse” för att proaktivt stöda och inkludera LGBT studerande och familjer. (Boske & Jones-Redmond 2018, s.10-11 i Payne & Smith 2018 s.188)

I Payne och Smiths artikel (2018) ingår även en forskning gjord av Tooms och Alston år 2006. I forskningen studeras det i blivande skolledares attityder gentemot homosexuella och lesbiska. 61 % av deltagarna i studien svarade att de hade en ”tolererande attityd” för homosexuella och lesbiska. 40 % svarade att de var “stödjande”, 25 % svarade att de ”inte var stödjande” och 35 % svarade att de hade en ”neutral inställning.”

Mängden som svarade att de hade en ”neutral inställning” ifrågasätter mängden tolerans och likgiltighet hos de blivande skolledarna. Om skolledare som påstår sig vara neutrala och toleranta inte är motiverade att jobba för en mer inkluderande skolmiljö för alla, är det osannolikt att LGBTQ studerande kommer uppleva en skillnad i det bemötande de stöter på. (Payne och Smith, 2018 s.189)

Slutsatsen i Payne och Smiths studie är att skoladministratörerna måste inse hur stor nytta alla elever skulle ha av att lärarna skulle ha mer kunskap om sexuell- och köns mångfald, så att utvecklingsprogram för skolpersonalen, som RSIS kan uppfyllas. (Payne & Smith 2018 s. 208-209)

Payne & Smith (2018) diskuterar att skoladministratörerna måste inse faktumet att skolan bär en plikt i att stöda varje elev att uppnå sina mål i skolan. Den föga kunskapen om problematik kring LGBTQ och dess relevans för de studerandes prestationer i skolan, gör att administratörerna inte är motiverade att införa RSIS liknande utvecklingsprogram i skolorna. För att LGBTQ studerande skall bli fullt inkluderade och bekräftade i sina skolor, kräver det att skoladministratörerna tar chanser för att lära sig och se behovet av att jobba emot en systematisk exklusion och stigmatisering av LGBTQ studerande. Detta innebär förbättring inom alla skolans områden; läroplanen, den sociala kulturen, reglerna, skolavslutningar och ritualer samt aktiviteter utanför läroplanen. (Payne & Smith, 2018 s.208-209)

3.4 Politik inom undervisningen i USA

Artikeln 'Sissies, Faggots, Lezzies and Dykes: Gender, Sexual Orientation, and a New Politics of Education?' skriven av Catherine A. Lugg, är skriven ur perspektiv på både historia och lag i USA.

Enligt artikeln följer kommunala skolor statliga lagar, regler och regleringar. De människor som på något sätt är en del av den kommunala skolans grunder, måste anpassa sig till dessa bestämmelser. (Lugg, 2003 s. 95) I sin artikel diskuterar Lugg 'Queer Legal Theory' för att framföra en skillnad för bättre och mer rättvis framtid för alla. (Lugg, 2003 s.124)

På artikelns första sida finns ett citat av Elsie, en afrikansk amerikan, lesbisk gymnasieelev i ett kommunalt gymnasium. Citatet är taget från 'Institutional violence in the everyday practices of school: The narrative of a young lesbian. Journal for a Just and Caring Education' (Herr, 1999, s.247 i Lugg, 2003 s.95) Citatet lyder:

“To hear gay jokes and the words faggot and dyke – that’s a common thing in the halls of every school, but it’s completely ignored by the teachers...I mean these are people in authority – it just kind of reinforces that this is okay. And for those kids not out of the closet, who may not even recognize what it is, that’s going to reinforce their self-hatred once they realize who they are.”

Lugg diskuterar om att de två av de svåraste politiska problemen angående den kommunala utbildningen i USA är köns-, och sexuell mångfald. Bägge har haft en betydande roll inom nästan alla områden av den kommunala skolan, detta tangerar bland annat personalpolitik och läroplanens innehåll, beteende bland studerande samt aktiviteter utanför läroplanen. (Blount, 1996 et al. i Lugg, 2003 s.96).

I artikeln beskriver Lugg att Queer Legal Theory är en del av en större rörelse inom U.S. legal Academy av forskare som finner oro över social rättvisa. (Lugg, 2003 s.102) Queer Legal Theory jobbar för att eliminera sociala och lagliga strukturer i de Förenta Staterna som försäkrar och privilegierar bland annat heterosexuella, patriarkala strukturer och

klass. Fokusen i detta fall ligger på laglig och social frigörelse för sexuella minoriteter. (Valdes, 1995 i Lugg, 2003 s.103)

Enligt Lugg (2003 s. 124) måste kommunala skolor inkludera och ta i beaktande kön och sexuell läggning i sitt mobbnings-, och trakasseringskydd av elever och lärare. Skoladministratörer och lärare borde komma bort från maskulina traditioner, som har dominerat atmosfären i kommunala skolor, speciellt den administrativa sidan. Queer Legal Theory kunde hjälpa i att komma ifrån den förtryckande realiteten då det gäller sexuell läggning, kön samt politik inom undervisningen. (Lugg, 2003 s.124)

3.5 Sammanfattning

De liknande resultat som framkommer i den tidigare forskningen är följande; det förekommer negativa attityder gentemot HBTIQ-unga i skolvärlden, tankar bland lärare eller skoladministratörer om att diskussioner kring köns- eller sexuell mångfald inte hör till undervisningen var något som även framkom. Skolpersonal har för lite kunskap kring HBTIQ-ärenden och borde ta itu med problematik som riktas mot HBTIQ-unga på ett effektivare sätt. Skolpersonalen borde inse hur viktigt ett jämlikt och rättvist bemötande är.

4 TEORETISK REFERENS RAM

Den teoretiska referensram som används i arbetet är delaktighet och inklusion från socialpedagogiskt perspektiv. Socialpedagogik innebär en önskan att ständigt integrera och inkludera människor i gemenskapen oavsett livsstil, särskilda behov eller fysiska och mentala förmågor (Madsen 2006 s.172). Socialpedagogiken strävar efter att skapa sociala relationer mellan individen men även gemenskapen i samhällets problemområden (Madsen 2006 s.11). Enligt Madsen är socialpedagogikens uppgift att skapa förutsättningar för socialt deltagande och uppmuntrande gemenskaper (Madsen 2006 s.12).

Socialpedagogisk tanke och verksamhetssätt går enligt olika mänskliga-, samhälleliga, moraliska- och vetenskapliga begrepps samverkan mellan varandra. Beroende på situationen används socialpedagogik på olika sätt enligt det rådande verksamhetsfältet (Hämäläinen et.al 1997 s.13). Enligt Cederlund & Berglund (2014 s.90) är socialpedagogik ett synsätt som har som utgångspunkt att uppnå ett meningsfullt och begripligt handlande. Begriplighet och meningsfullhet måste kopplas till dem det angår och att alla människor har olika utgångspunkter i livet. (Cederlund & Berglund 2014 s.90)

4.1 Bemötande och professionellt förhållningssätt

Bemötande innebär bland annat hur man genomför samtal (Fossum 2007 s.31). Bemötande rymmer många dimensioner, men man anser också att bemötande handlar om hur man tar emot klienter, om kroppsspråk dvs. hur man hälsar, tittar någon i ögonen samt hur man sitter eller står i förhållandet till klienten. Även betydelsen på artighet, vänlighet och hjälpsamhet anses som en grund för ett bra samt respektfullt bemötande. (Fossum 2007 s.32) Med viktiga aspekter inom bemötande anses även vara bland annat människosynen som den professionella visar samt människovärdet, kvaliteten på vården, information (dvs., att man har korrekta upplysningar och besked), mottagande, behandling, tonfall, uppträdande, värme och engagemang. (Fossum 2007 s.34)

Enligt Jämsä (2008 s.20) har det stora spektrumet av människor och levnadssätt aldrig rymts inom ramen för en specifik kulturs ideal. Då kulturen ändras, framkommer nya levnadssätt och ett större urval av hur man kan leva sitt liv. Jämsä spekulerar kring om att en professionell inte kan lära sig om alla sorters mångfald utan till, eftersom alla individer

trots likheter är olika. Räcker det att den professionella har ett öppet sinne för mångfald och rätt sorts bemötande? Vid sidan av dessa två aspekter, behöver den professionella teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet, så att man kan lägga märke till sådant som kanske annars skulle förbli osett. (Jämsä 2008 s.20-21)

En gemensam nämnare för minoritetsgrupper, är att de ofta upplevs bli osedda. Detta är specifikt centralt för sexuella- och könsminoriteter, eftersom den sexuella-eller könsidentiteten inte syns utåt. Professionella kan tro att det inte förekommer av dessa minoritetsgrupper på deras arbetsplatser eller bland deras klienter. Orsaken är oftast den att saken inte kommer till tals, antingen på grund av klientens önskan eller på grund av arbetarnas antaganden att alla hör till majoritetsgruppen. Enligt utredningar är tankesättet ”det finns inga sådana bland oss” vanligt bland professionella. (Jämsä 2008 s.20-21)

Jämsä påpekar även att man istället för att anta att alla hör till majoritetsgruppen, ska anta att det finns mångfald. I alla möten med människor, både i det vardagliga livet och i arbetslivet, ska man för att uppnå en fungerande kommunikation och förståelse av bägge parter införa antagandet om mångfald.(Jämsä 2008 s.22) Då utgångspunkten är att den professionella inte kan veta någonting om brukaren, behöver den professionella inte heller låtsas veta allting om alla minoritetsgrupper. Man har rätt att fråga, att be om förtydligande och att ha fel. (Jämsä 2008 s.23)

Förhållningssätt och hur man talar till HBTIQ-minoriteter kan ha en stor påverkan på dem som tillhör dessa minoriteter. I boken “Hetero-olettamuksesta moninaisuuteen” tar man fasta på arbetsetik och maktmissbruk inom vården bland lesbiska brukare, speciellt inom hurdant språk man har använt inom vården samt vilka följder det har haft. Genom att tänka igenom språkbruket från ett moraliskt perspektiv ger det möjlighet för att informera om hur olika språkbruk och användning av språk har för följder (Lehtonen et al. 1997 s.48). Med hjälp av att informera om hur bemötandet borde ske, ger det möjlighet för de professionella att verka etiskt så att man inte sårar brukaren (Lehtonen et al. 1997 s.48).

Då en professionell bemöter en individ som tillhör en sexuell minoritet, kan det uppstå handlingar från den professionellas sida som kan såra brukaren. Dessa handlingar handlar ofta om att den professionella gör etiska fel. Det kan vara svårt för brukaren som tillhör en sexuell minoritet att skapa en förtroendefull kontakt på grund av att den professionella

kan bete sig heteronormativt utan avsikt. För att det ska vara möjligt för den professionella att arbeta etiskt korrekt, är det viktigt att den professionella förstår betydelsen av brukarens sexualitet och kan reflektera kring detta. Det är även viktigt att observera sina egna tankar och språkbruk. Det gäller att ha en grund för förståelse på hur tankarna har formats samt varifrån de härstammar. (Lehtonen et al. 1997 s.49)

Det beteende som stöder och uppehåller diskriminering anses vara fel inom den etiska ramen. Det skall finnas en vikt på att analysera olika sätt att kommunicera som professionell. Personer som tillhör sexuella minoriteter har väldigt många gånger behandlats etiskt fel. Detta har märkts inom olika typer av kommunikation, där t.ex. språket har varit diskriminerande. (Lehtonen et al. 1997 s.48)

4.2 Inklusion

Enligt Madsen betyder inklusion att se och göra en individ tillhörig i sin helhet (Madsen 2006 s.172). Social inklusion handlar om att se till att individer är inkluderade i vardagen, det vill säga inom livsområden som skola, arbete, familjen och fritiden (Madsen 2006, s.203). Det handlar om att skapa ett inkluderande vardagsliv, vars mål är att skapa ett meningsfullt vardagsliv där individen känner att hen kan påverka själv (Madsen 2006, s.204). Den sociala inklusionens grundantagande handlar om att man ser exklusion som en bidragande faktor som kan leda till att barn och ungas utveckling och lärande förhindras (Madsen 2006, s.179). Social inklusion kan även ses som en pedagogisk princip som ska lösa särskilda politiska och sociala problem, som kan tolkas vara ett hot i det moderna samhället (Madsen 2006 s.174).

Enligt Madsen bör man även utveckla social mångfald, det vill säga diversitet, som en betydande vikt i samhället. Diversitet bör inkluderas i samhällets olika områden (Madsen 2006 s.178). Detta innebär att den kulturella samt sociala mångfald, som karakteriserar det moderna samhället, avspeglas i skolan. Enligt Madsen tyder detta på att social mångfald kan vara en värdefull utgångspunkt för individens utveckling samt lärande (Madsen 2006 s.178). Enligt Madsen (2006 s.178) syftar på att det även gäller att skapa förutsättningar till allas sociala deltagande i institutionella som inte institutionella gemenskaper.

Det gäller enligt Madsen att bemöta exkluderande processer samt exkludering på strukturell nivå, även inom relationer så att man kan utveckla samma villkor för deltagandet för alla medborgare (Madsen 2006 s.178). Med detta syftar man på att skolan hör till en del av samhället, och att institutioner som har en stor mångfald skall ge en möjlighet för inklusion för alla. Genom dessa institutioner kan man även hjälpa till att motverka vissa samhällsliga problem, t.ex. exklusion av minoritetsgrupper (Madsen 2006 s.178).

Med begreppen inklusion och exklusion skapas det en förståelsegrund för att vi alla ingår i olika gemenskaper och att hur mycket man känner sig tillhörig inom dessa olika gemenskaper (Cederlund & Berglund, 2014 s.75). Enligt Jönhill kan man inte förstå sig på utanförskap ifall man inte ser sambandet med innanförskap, alltså att man är inkluderad (Jönhill 2012, i Cederlund & Berglund, 2014 s.75).

En lärares roll är att stöda elevens uppväxt. För att läraren ska kunna ta mångfald i beaktande, är det viktigt att läraren själv reflekterar sin tankevärld. Vid bemötande av elever som kommer från en annan sorts bakgrund, måste läraren kunna skraddarsy sitt eget agerande och tankesätt, vid sidan om den pedagogiska kunskapen. Om läraren har en negativ inställning för sexuell mångfald, till exempel på grund av sin religion, ska läraren tänka på vad det innebär ur ett etiskt perspektiv att vara lärare. (Jämsä 2008 s. 227-228) För att alla elever ska vara jämlikt inkluderade är det viktigt att läraren redan som en förebyggande åtgärd diskuterar att diskriminerande språk mot sexuella minoriteter, och överlag, är oacceptabelt. Om diskriminerande språk ändå förekommer, ska läraren genast ta itu med situationen och klargöra att det inte är acceptabelt samt ta i bruk en nolltolerans. Ämnet är även viktigt att diskuteras med föräldrar. (Jämsä 2008 s.237)

4.3 Delaktighet

Delaktighet handlar om att vara en del av en aktivitet, ett sammanhang, relation eller samhälle (Jungerstam et.al 2007 s.48). Antonovsky hävdar att känslan av sammanhang i livet är en väldigt viktig del för människans grundhälsa. Under barndomen skapar individen en känsla av sammanhang som under ungdomstiden antingen blir starkare eller svagare (Jungerstam et.al 2007 s.48). Enligt Lindholm (Jungerstam et.al 2007 s.48) är relationen man har till sin familj och sina vänner, samt goda relationer i skolan, avgörande

faktorer för hur den unga upplever sammanhanget. Den unga individens välmående beror på om denne hör till ett sammanhang eller inte, samt om individen upplever delaktighet i sammanhanget. (Jungerstam et.al 2007 s.48)

Delaktighet innebär förutom att tillhöra en gemenskap att även få vara engagerad inom gemenskapen. Delaktighet har en koppling till en människas identitet. Grunden för delaktighet är att det tillbringar en stark upplevelse av att tillhöra ett samfund och ta del av gemenskapen som en aktiv deltagare. (Nivala & Ryyänen 2013 s.20)

Grundidén är att delaktigheten uppnås då deltagaren får föra fram sina åsikter och får vara med och påverka och får delta i beslutsfattande. Den som är deltagare skall även ha möjlighet att reflektera och ha möjligheter att påverka på olika sätt. (Nivala & Ryyänen 2013 s.21).

Ordet delaktighet i sig kan tolkas som att det tyder på vad man strävar efter tills man märker att syftet är olika för olika människor. Delaktighet är en term som oftast inte har ett specifikt mål, utan det hör till ett större spektrum, vilket är en utmaning för denna term (Nivala & Ryyänen 2013 s.25). Då man använder delaktighet inom socialpedagogiken, kan man fundera kring: ”delaktighet i vad?” samt ”delaktighet av vad?” Socialpedagogiken kan även använda sig av delaktighet i samband med “delaktighet inom ett samfund” eller “delaktighet i samhället”. När det kommer till delaktighet i ett socialpedagogiskt sammanhang, lönar det sig att även att tänka genom dessa frågeställningar: Vems delaktighet och deltagande? Delaktighet av vad? Vad är målet med deltagandet? (Nivala & Ryyänen 2013 s.25) Dessa frågeställningar används även utanför socialpedagogikens ramar. Utan dessa frågeställningar kan man anse att delaktighet är en positiv sak utan att tänka på vad det egentligen har för följder enligt varje enskilt sammanhang (Nivala & Ryyänen 2013 s.36).

Dessa innefattar många olika engagemang och på grund av detta räcker inte ett ord för att beskriva delaktighetens betydelse inom socialpedagogikens delaktighetsbegrepp. (Nivala & Ryyänen 2013 S.26)

Att vara delaktig och att känna sig delaktig är en del av människans natur, samt att agera tillsammans med andra människor. Deltagande innebär agerande som kan främja delaktighet, men som inte i sig är en självklar delaktighet. Inom socialpedagogiken är delaktighet grundtanken till förhållandet till själva deltagandet. Delaktighet är att tillhöra något, som syftar på ett subjektivt syfte. (Nivala & Ryyänen 2013 s.35)

Delaktighet anses inte vara individens egenskap eller individens agerande, utan är något som skapas i förhållandet till individen och samhället. Inom socialpedagogikens delaktighetsbegrepp bör man se förhållandet i det stora hela. Individen är en del av en gemenskap när hen är: är en del av gemenskapen (hör till något), agerar som en del av gemenskapen (deltagande) och känner sig vara en del av gemenskapen (känner sig vara) (Nivala & Ryyänen 2013 s.26). Utgångspunkten för delaktighet behöver inte vara en framtidsvision av jämlikhet utan jämlikhet ska vara startpunkten för delaktighet. (Nivala & Ryyänen 2013 s.35) För att deltagandet skall uppfyllas kräver det att dessa tre faktorer uppfylls. (Nivala & Ryyänen 2013 s.27)

Med gemenskap syftar man på både små och stora gemenskaper, lokala som abstrakta. Deltagandet kan ske i olika miljöer och förhållanden, bara de möjliggör delaktighet. Detta förutsätter att man känner att man tillhör en gemenskap och att man faktiskt är aktivt deltagande i gemenskapen. Delaktigheten finns även i olika gardar, dvs. inom vissa sammanhang kan man uppleva en stark gemenskap, medan man med andra kan uppleva den i en mindre grad. (Nivala & Ryyänen 2013 s.27)

Enligt Jämsä (2008 s.236) delas flickor och pojkar in i skilda grupper, speciellt inom gymnastiken, fast läroplanen är könsneutral. Då grupperna delas upp i flickor och pojkar, kan detta upplevas som obekvämt eller otryggt för en del av eleverna. Gymnastikläraren har en bra chans att dela upp gruppen på andra sätt än enligt kön, för då kan även förväntningar som sätts specifikt på det ena könet brytas.

4.4 Individen i relation till miljön

Bronfenbrenners utvecklingsmodell kan ses som en allmän ram på att förstå individens utveckling från miljöperspektiv (Tjersland 2011 s.91-92). Enligt Bronfenbrenners teori

ligger fokus på samspel mellan olika system, mikro-, meso-, exo- och makrosystem, i individens utveckling (Tjersland 2011 s.91-92). Mesosystem handlar om relationer som är närmast individen, så som föräldrar, syskon, hemmet och skolan. Exosystem handlar om samhället närmast individen, men också massmedia och släktingar. Makrosystem är samhället i de stora hela, så som religion, lagar och politik (Tjersland 2011 s.91-92).

Individen betraktas inte som en passiv mottagare av sin miljö, utan som en aktör som rör sig i olika miljöer och förändrar de miljöer hen berörs av (Tjersland 2011 s.91-92). Bronfenbrenner nämner också att miljöerna på samma gång utövar inflytande på individen, vilket innebär att det bör finnas en viss ömsesidig korrelation med individen och hans miljö. Speciellt inom mesosystem, som omfattar förbindelser mellan två eller fler mikrosystem, miljön som är närmast individen så som familj, hemmet och skolan (Tjersland 2011 s.91-92). Detta tyder på hur viktigt det är för individen att skolans miljö är tolerant, eftersom det står nära i individens utveckling. (Tjersland 2011 s.91-92)

Dessa är de utvalda teorierna vi har använt oss av och som vi anser att är relevanta för arbetet. Socialpedagogik är centralt, men vi använder oss även av delaktighetsbegrepp och inklusion. Att se individen i relation till miljön framkommer i de använda teorierna.

5 METOD

Metoden för detta arbete är kvalitativ forskningsintervju. Arbetet har ett fokus på erfarenheterna och förbättringsförslagen som framkommit under intervjuerna. Intervjuerna valdes att göras individuellt istället för i grupp, eftersom det upplevdes ge djupare svar.

De intervjufrågor som har använts, baserar sig på fakta om kvalitativa forskningsintervjuer. Informationen samt resultatet kommer att presenteras för Regnbågsankan.

Denna metod valdes med öppna frågor eftersom informanterna genom metoden får komma fram med sina erfarenheter, upplevelser, åsikter, uppfattningar, kunskap och känslor. (Patton, 2005 i Henricson 2018 s.144) En kvalitativ forskning med öppna frågor kan även kallas för ostrukturerad intervjumetod (Richards & Morse, 2012; Ryan, Coughlan & Cronin, 2009 i Henricson 2018 s.144) eller för semistrukturerad intervju. (Henricson 2018 s.144)

I denna intervju deltog sex individer. Det kändes som ett bra antal, eftersom man med en grupp av denna storlek kan fokusera tillräckligt länge på varje individ som blir intervjuad. Läsarna lär känna varje intervjuad individ på det djup vi anser vara behövligt.

Enligt Henricson (2012 s.165) kan både för många eller för få deltagare försvåra analysarbetet samt vid presentationen av resultatet.

Då man fungerar som intervjuare är det viktigt att ha kunskap om det ämne frågorna handlar om (Henricson 2016 s.167). Frågorna får dock inte vara för detaljerade, för då finns det risk för att interaktionen mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad förstörs. (Henricson 2016 s.167)

Enligt Henricson (2012 s.167) är det en fördel att ha en genomgående inledningsfråga som får den intervjuade att fritt berätta sitt svar, eller sin historia, medan intervjuaren lyssnar intensivt och visar ett genuint intresse. Intervjufrågorna var formulerade med tanken att få ingående svar på dem, så att informanten kunde berätta sina synpunkter på ett personligt sätt som sedan gav ett djup till svaret och till hela intervjun.

5.1 Tillvägagångssätt

Under hösten 2017 gick vi med i arbetsgruppen "Diversity and inclusion". Vi diskuterade olika minoritetsgrupper som vi fann intressanta samt huruvida man kunde diskutera inklusionen kring dem. Slutligen bestämde vi oss att skriva om HBTIQ-minoriteter. Vi har båda ett intresse för minoritetsgruppen och anser att ämnet är relevant eftersom diskussioner och beslut kring olika HBTIQ-minoriteters rättigheter ständigt är på tapeten.

Tillvägagångssättet inför idéfasen var att göra en informativ dokumentär där man bl.a. filmar intervjuer om HBTIQ, språk och etniska minoriteter samt hur de kan inkluderas bättre i samhället. Efter idéfasen blev tillvägagångssättet att skapa en informativ dokumentär, baserad på en intervju om HBTIQ-minoriteter och hur de kan inkluderas bättre i skolan. Fokus låg på skolvärlden inom tredje stadiet, men även med inslag om samhället. Senare bestämde vi oss för att inte filma in intervjuerna som en dokumentär, utan bara fokusera på intervjuerna i sig. Vi har varit i kontakt med Regnbågsankan rf., eftersom vi gärna vill samarbeta med dem. Regnbågsankan rf. är en organisation för sexuella, - och könsminoriteter i Svenskfinland. Grundplanen för samarbetet var att de kunde hjälpa oss hitta individer som kunde ställa upp för intervju. Igenom att intervjua en grupp med stor mångfald från HBTIQ-spektrumet, hoppas vi på att få fram specifika förslag på förbättring av inklusionen inom högskolan. Regnbågsankan rf. får i sin tur tillgång till vårt arbete.

Vi har utfört en riktgivande provintervju med individerna som visade intresse om att bli intervjuade. Detta gjorde vi eftersom vi ville se vilka av de frågor vi förberett som är relevanta och vilka vi kan få bäst svar på. Då man kontaktar individer om ett deltagande i förintervju, skall deltagarna tillfrågas om de går med på att bli inspelade (Henricson 2012 s.169). Deltagarna har rätt att säga nej. Då bör intervjuaren istället göra anteckningar under intervjun. (Henricson 2012 s.169)

Provintervjun bandades in för eget bruk, eftersom vi vill lyssna på hur vi som intervjuare kan utvecklas på att ställa frågor som svarar på exakt det vi vill studera. Inspelningen av de riktgivande frågorna kommer att raderas då vi skrivit de nya frågorna inför intervjun.

Provintervju ger även möjlighet för att mäta ut intervjuens tid, samt hjälper det att se ifall frågorna är tillräckligt exakta och ifall de behöver justeras (Henricson M 2012 s.169).

Syftet är det samma som i idéfasen, fastän dokumentären inte uppfylldes. Därmed är fokus på intervjuerna. I bilaga 2 beskrivs ett informationsbrev det beskrevs att vi där vi söker medarbetare för att skapa ett filmteam inför dokumentären. Informationsbrevet skickades ut till hela medialinjen i Arcada då planen ännu var att göra en dokumentär. (Se bilaga 2)

Då informationsbrevet skickades ut, kontaktades vi av en individ som var intresserad av att ställa upp för intervju. Individen hade även vänner som visat intresse för att bli intervjuade. Individen som kontaktade oss, samt hens vänner, tillhör alla HBTIQ-spektrumet. Dessa individer intervjuades sedan för provintervju och intervjuades i den slutgiltiga intervjun. Eftersom individerna kontaktade oss på basis av informationsbrevet som skickades ut till medialinjerna, finns informationsbrevet som bilaga i detta examensarbete, fastän filmteamet eller dokumentären inte längre har relevans för arbetet.

Vi såg till att de intervjuade fick tillräckligt med information om intervjun. Vi berättade för informanterna om examensarbetet och klargjorde att de var medvetna om vad de gav samtycke till, samt att deras deltagande var frivilligt. Vi informerade även om att Regnbågsankan rf. har rätt till att använda sig av resultatet.

5.2 Datainsamlingsmetod och analysmetod

Vår datainsamlingsmetod är en kvalitativ forskningsintervju. Denna typ av intervju är flexibel. Igenom att man använder sig av öppna frågor och frågeområden, som formuleras i intervjuguiden kan denna vara till stöd inför intervjun. I intervjuguiden kan det även finnas stödord. Detta hjälper att fråga mer specifika frågor i intervjun, så att det kan bidra till svar på arbetets syfte.(Henricson 2012 s.167) Enligt Morse och Richards brukar det inom detta intervjusätt finnas sex till åtta breda frågor, som ger möjlighet för den intervjuade att besvara frågan på ett beskrivande sätt (Henricson 2012 s.167). Intervjun kan vara helt narrativ (Henricson 2012 s.167). I denna typ av intervju kan intervjuaren även

komma in med stödfrågor, som kan hjälpa intervjuaren att få veta mera om det som informanten berättar eller svarar om. Alla frågor behöver inte användas, de behöver inte heller vara i samma ordning som de är i intervjuguiden. (Henricson 2012 s.167)

Oavsett hur detaljerande eller övergripande frågorna är, skall intervjuguiden inte vara längre än en A4 sida och skriven med stora bokstäver. Detta på grund av att intervjuguiden inte får störa intervjun. (Henricson 2012 s.167). Tanken med intervjuguide är att frågorna skall vara enligt olika kategorier och att de skall vara delade i huvudfrågor samt i frågor i underkategori. Stödord kan även förekomma för att underlätta följdfrågor under intervjun. Detta hjälper även under analysprocessen, så att man kan hitta samband mellan kategorierna.(Henricson 2012 s.168)

Själva analysprocessen börjar i samband med utskriften av intervjuerna, dvs. när man transkriberar intervjuerna (Henricson 2012 s.172). När man lyssnar och skriver ner intervjun hör man även reaktioner och sinnesstämning som frågorna kan skapa (t.ex. nyansen i talet, långa uppehåll etc.). Detta ger en bättre grund för förståelsen av individen. I transkriberingen lönar det sig att markera intervjuaren och deltagaren av intervjun tydligt, men även var eventuella avbrott görs under intervjun. Detta hjälper med att börja arbeta vidare med själva analysmetoden. (Henricson 2012 s.172)

Den analysmetoden som kommer att användas är en kvalitativ innehållsanalys. Detta innebär att man delar en text in i olika kategorier, samt att man undersöker hur ofta olika teman förekommer (Jacobsen 2007 s.139). Man undersöker även vilka olikheter och likheter det finns mellan svaren, där av belyser man olika fenomen och teman som framkommer. (Jacobsen 2007 s.139)

Enligt Jacobsen går man igenom dessa faser:

1. Dela upp texten i olika teman, man kategoriserar.
2. Man utfyller kategorierna med innehåll, t.ex. genom citat av intervjun
3. Man tar fasta på hur mycket ett problem eller tema nämns under intervjun
4. Jämföra intervjuer och hitta likheter samt skillnader.
5. Hitta en förklaring till de skillnader som uppkommer. (Jacobsen 2007 s.139)

Genom att följa dessa sätt tycker vi att vi kommer att få fram det som behövs för att nå syftet i vårt arbete. Vi är speciellt intresserade av individernas upplevelser, samt konkreta förslag på förbättring.

Intervjuguiden fungerar som stöd för intervjuaren. (Se bilaga 4) Detta förutsätter att intervjuaren skall vara väl införstådd med sina frågor (Henricson 2012 s.168). Intervjuaren behöver kunskap om ämnet som skall studeras för att kunna utveckla passande frågor för intervjun. För intervjuaren är det lönsamt att i början formulera frågor som är aktuella inom området. Att ha några övergripande frågor kan ge detaljerade berättelser eller detaljer från den intervjuade (Henricson 2012 s.167).

5.3 Etiska aspekter

Vi vill att de intervjuade individerna får sina röster hörda. Ingen personlig information kommer att publiceras på grund av etiska aspekter.

Enligt Kjellström finns forskningsetiken till för att skydda alla livsformer och försvara människors grundläggande värde och rättigheter (Henricson 2012 s.70–71). Forskningsetiken skyddar de människor som är med i studien. Man jobbar med respekt, även för dem som bestämmer sig för att inte vara en del av studien. Forskningsetiken finns även till för att stödja studenter vid bl.a. intressekonflikter. (Henricson 2012 s.70–71).

“Den etiska utmaningen vid examensarbeten som handlar om människor är att undvika att de utnyttjas, skadas eller såras. Ett sätt att öka sannolikheten att säkerhet, välbefinnande och rättigheter hos deltagarna kan garanteras är att ta hjälp av etiska principer.” (Henricson 2012 s.71)

Arbetet följer etiska delegationens principer för examensarbeten (Forskningsetiska delegationen i Finland, 2012). Detta innebär bl.a. att man beaktar informantens integritetsskydd och anonymitet, man skyddar sin forskningsperson eller objekt från skada, man informerar informanten om undersökningens syfte och att deltagandet är frivilligt, man ber om skriftligt samtycke och man förvarar det som sekretessbelagd data samt att man

bevarar data på en tryggt och säker plats. examensarbeten (Forskningsetiska delegationen i Finland, 2012)

Arbetet följer även 22.4.1999/523 Personuppgiftslagen paragraferna 1–4 och 32 §, 39 § 3 mom., 40 § 1 och 3 mom., 42 §, 44 § 2 punkten, 45–47 §, 48 § 2 mom. samt 50 och 51 § och 17 §. Denna lag i sin helhet innebär att genomföra de grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skydd för privatlivet samt övriga grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet för den personliga integriteten, när det gäller behandling av personuppgifter. Samt vill lagen främja utveckling och iakttagandet av god informationshantering. (Finlex)

De intervjuade skrev under en blankett om samtyckeskrav, där de fick mer information om lagarna som följs i detta arbete. I samtyckeskravet kom etiska delegationens principer inom examensarbeten fram. Intervjuerna som bandades in raderas för att uppehålla att arbetet hålls konfidentiellt. (Henricson 2012 s.86-87). (Se bilaga 1)

Från forskningsetiskt perspektiv så skall man även resonera kring vad som kan gå fel inom en kvalitativ intervju (Henricson 2012 s.88). Det som vi resonerade kring att kan förekomma inom vårt arbete är bl.a. ifall individen vill avbryta intervjun samt utelämna vissa svar. Det gäller då att vara flexibel och respektera individens integritet. Individen kan även uppleva att någon fråga är för känslig. Då är det frivilligt för individen att svara på frågan eller inte. Från vår sida klargjorde vi att informera deltagarna tillräckligt om hur intervjun skulle ske. Deltagandet av intervjun var alltid frivilligt. Vi såg till att informationen bevarades så att ingen utomstående från arbetet kunde få tag på informationen (Henricson 2012 s.86-87)

6 RESULTATREDOVISNING

I detta kapitel redovisas informanternas svar i intervjuerna. Antalet informanter är sex individer. Resultaten av svaren presenteras enligt de teman frågorna ställdes i. I resultatredovisningen citeras stundvis olika informanternas svar.

6.1 Individuella upplevelser och identitet i skolvärlden

Svaren inom detta tema var väldigt lika varandra. Aspekter om språk och hur man använder det samt antaganden från lärarens håll att alla inom gruppen eller klassen är CIS och hetero var något som framkom i flera av svaren. Informanterna ansåg även att lärare borde tänka på vilka exempel de använder sig av i sin undervisning, så att det inte kränker någon av misstag. En informant kände att man blir bortglömd då HBTIQ grupper inte existerar i diskussioner. Informanterna upplevde att information om identitet och sexualitet har blivit bättre men att det ännu finns ett stort behov av utveckling. Det framkom även att studieinriktningen kan påverka hur inkluderad man känner sig.

[...]på 80-talet så va de, då va de jättepositivt, eller såndä plopp, de kom upp domdä liksom, 85 framåt [...] de va liksom möjligt – världen öppna sig, Finland öppna sig för världen, dedär gamla, gamla tiden to liksom slut där, o dedär men sen på 90-tale me domhä ekonomiska krisena så försvann de igen o de inverka liksom på allt de nog att [...] de e aldrig tiräckligt me information [...]

Aspekter om sexualundervisningen i grundskolan framkom under detta tema. Sexualundervisningen upplevdes vara bristfällig och att innehållet varit ensidigt. Det önskades framkomma mer diskussion om relationer och konstbefruktning i sexualundervisningen i framtiden.

En av informanterna berättade om sina erfarenheter av att ha blivit mobbad på grund av att hen inte följde typiska könsstereotyper. En annan informant beskrev att hen inte känt sig inkluderad inom någon könsgrupp på grund av att hen antagligen antogs vara androgyn och annorlunda. Det kom även fram att dessa frågor borde diskuteras redan i lågstadiet, eftersom det skulle kunna hjälpa till att ge en grund för hur individer inkluderar varandra i högskolan och även i arbetslivet.

[...] jag hade hänga alltid, alltid med stora grupper, liksom mest bara me flickor. O därför hade ja blivi många gånger liksom utkastad, lite sådär utsatt för dedär att människor ansåg de som en underlig

sak. [...]Men att de va liksom sådär allti att du va annorlunda. O därför måst man liksom börja mobba mej för de. [...]

Då omgivningens förbättring diskuterades, ansåg två informanter att omgivningen i skolan beror på vilken skola det är frågan om och vad skolans inriktning är. Två andra informanter ansåg att omgivningen inte förändrats till det bättre på ett märkvärdigt sätt, och två tyckte att omgivningen ändrats markant mot det bättre. En av de två sistnämnda informanterna ansåg att det skett en betydande förändring i bemötandet av HBTIQ-individer under de fem till tio senaste åren.

Figur 2: Informanternas svar angående temat "Individuella upplevelser och identitet i skolvärlden" kategoriserat i 'bemötande' och 'skolan'

6.2 Skolan

Detta tema behandlar högskolan, men bland respondenternas svar framkom även aspekter om grundskolan. I svaren framkom liknande element om språkanvändning: att den professionella skall tänka på hur hen använder sitt språk och att hen inte skall gå enligt generaliseringar och stereotyper. Både lärare och elever skulle kunna använda namn istället för förutfattade pronomen. Diskussioner kring lärares val av exempel framkom även under detta tema, samt att läraren alltid borde anta att det finns åtminstone en elev i klassrummet som hör till HBTIQ-spektrumet. Lärare borde även undvika onödig könsindelning. Det framkom ytterligare att diskussioner angående HBTIQ-individer borde införas,

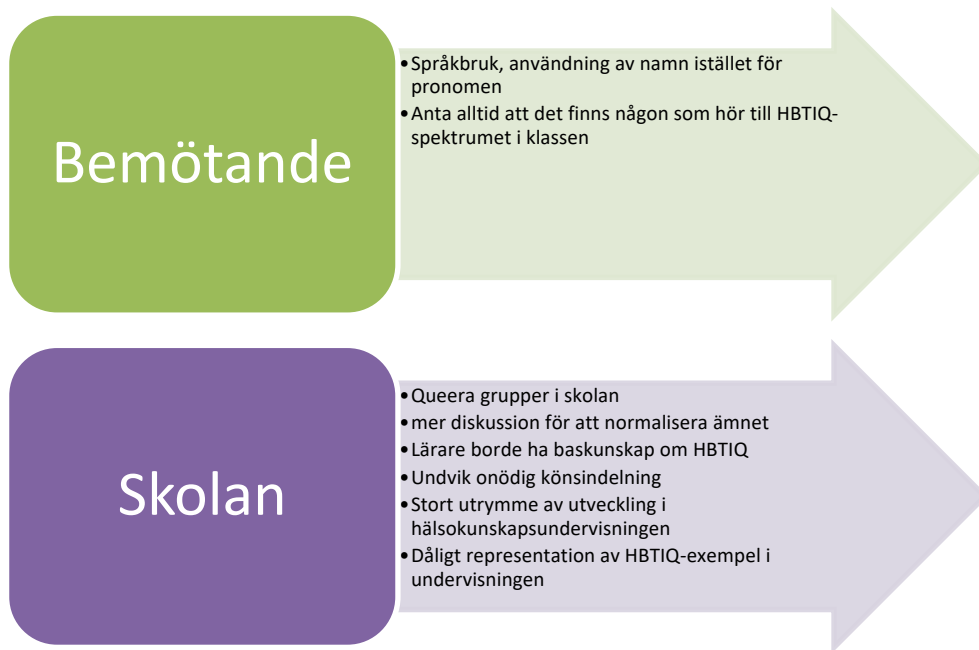
även om det inte skulle vara någon som tillhör HBTIQ-spektrumet i den klassen där diskussionen utförs. Det finns definitivt utrymme för mer diskussion om identitet och sexualitet, för att normalisera att tillhöra en köns- eller sexuell minoritet.

[...]ja tycker att liksom man ska våga fråga o man ska våga lyssna då nån annan berättar att ja tycker att de e bättre att fråga än att anta nånting, för att då går de jättelätt fel.

Enligt svaren behövs det mer resurser för plan och riktlinjer kring hur man skall hantera problemsituationer i skolan för att bidra till elevsäkerhet. Ju bättre basinformation personalen har, desto bättre bemötande och inklusion kan de bidra med samt säkerhet då personalen vet hur de skall agera och reagera då problemsituationer uppstår. De professionella inom skolan borde veta om vad det finns för mångfald och problem i samhället, eftersom skolan förknippas med samhället och är en grund för arbetslivet. Önskemål om att skolan borde ordna grupper där HBTIQ-elever kan träffas och få stöd av varandra uppkom.

En informant hävdar att det är absurt hur en skolkurator ska kunna hålla reda på 200-300 elever en i hel skola. Antalet är dubbelt så mycket som i Sverige. Överlag verkar det finnas för lite skolpsykologer. Informanterna påpekade ofta hur viktigt det är med könsneutrala skoltoaletter och ombytesrum. Detta är en speciellt viktig aspekt för transpersoner och hur de känner sig inkluderade i skolan. Det borde finnas utrymmen där alla kan känna sig trygga och bekväma.

Sexualundervisningen i hälsokunskapen i grundskolan diskuterades även under detta tema. Sexualundervisningen upplevdes vara aningen exkluderande för HBTIQ-elever, eftersom den inte tangerar till exempel säkert sex för andra än heterosexuella individer.

Figur 3: Informanternas förbättringsförslag i temat "skolan". Kategoriseringen om bemötandet innehåller konkreta händelser som skett och förbättringsförslag, medan kategoriseringen om skolan handlar om förbättringsförslag om vad skolan borde införa.

6.3 Skolmiljö

Inom svaren i detta tema kom det främst fram om praktiska exempel på hur man kan undvika onödig könsindelning. Med detta menade informanterna att man skall använda individens eller individernas namn istället för att fokusera på könet i gruppen. Istället för att dela upp en grupp enligt kön, kan gruppen delas upp i till exempel sifferordning eller hur individerna i gruppen är bekväma att bli indelade.

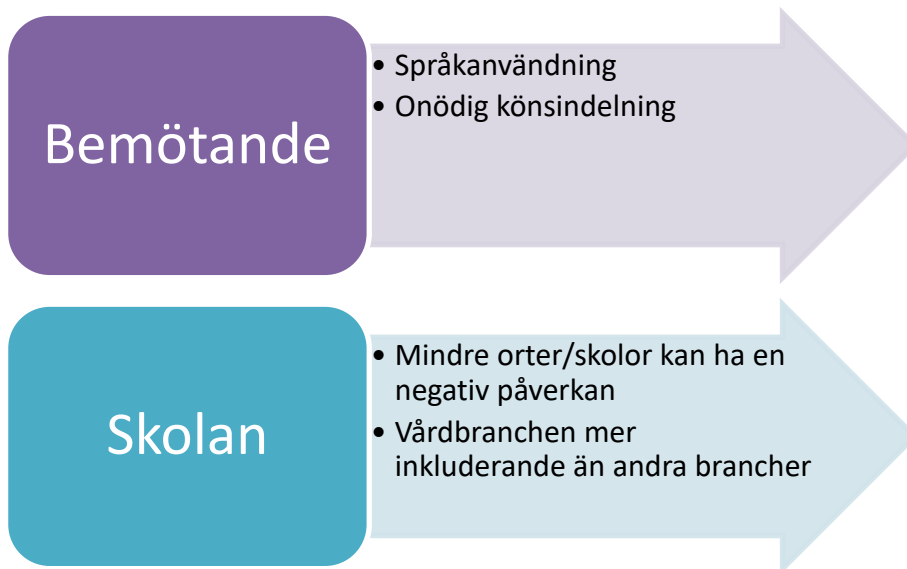
En central aspekt inom detta tema var att tänka på språk och ordval. Informanterna ansåg att det är bättre att använda ordet 'förälder' eller 'vårdnadshavare' istället för 'mamma' eller 'pappa'. En informant svarade att lärare hellre borde fråga vad individen använder för pronomen, istället för att anta det.

Nå. Alltså allt från såhant liksom rikit basic saker som när du delar in liksom elever i grupper, så jättemånga gör (betonar) ännu sådär att "flickorna går dit o pojkarna går dit" o där e de... liksom där e de egentligen en helt [...] eller liksom, onödig indelning. De finns ingen orsak bakom de, utan de e bara att okej vi behöver dela gruppen. [...] där du lika lätt sku kunna gå ba som att okej men "1,2,3,4,5 ni går dit"

När det kommer till marknadsföring av evenemang inom skolan, svarade en informant att det är viktigt att man funderar vem man riktar evenemanget till, är evenemanget något som passar alla oberoende kön? Är det till exempel ett evenemang som bara vita CIS kvinnor kan delta i, eller är det något som även transmän kan känna sig delaktiga av? En annan informant hävdar att man borde granska att läroplanen är så könsneutral som möjligt, eftersom det då bidrar till jämlikhet.

En informant berättade om sina erfarenheter kring hur hen har blivit utfrysad på grund av att hen inte har betett sig stereotypiskt maskulint och umgicks med grupper av det motsatta könet från lågstadiet fram till gymnasiet. Hen blev även mobbad och skolan tog mer tag i situationerna när hen agerade eller sa emot mobbarna. Under informantens grundskoletid hade skolan skilda aktiviteter för flickor och pojkar. Fokus för pojkarna låg på skolgymnastik, medan fokus för flickorna låg på konst. Detta är en väldigt könsstereotypisk indelning och kan skapa mer problem än nytta mellan könen.

I intervjuerna kom det även fram att en mindre ort kan ha både positiv och negativ inverkan. Negativt ur den aspekten att alla känner alla och rykten sprids, varav man lätt kan bli utpekad från majoriteten och i värsta fall utfrysad. I den mindre orten och skolan kan lärare ha bättre koll på sina elever och har mer möjlighet att motverka mobbning. I en större ort och skola finns fördelen att det finns mer variation bland individerna, då kan man hitta mer likasinnade och öppna individer. I större skolor har även ledningen, rektor och kuratorer, kanske mer påverkan än läraren. Det kom fram att studieinriktningen upplevs påverka hur inkluderande medstudenter är, oftast är de humanistiska och kulturella linjerna mer inkluderande samt vårdbranschen.

Figur 4: Informanternas svar och förbättringsförslag i temat "Skolmiljö" kategoriserat till 'bemötande' och 'skolan'

6.4 Skolan och fritiden

Alla informanter var eniga om att studerandeföreningar och studerande tar mer initiativ än skolan kring HBTIQ-minoriteter på fritiden. I en av intervjuerna framkom ett förslag om att skolan kan ordna gemenskaper som sedan kan skötas av eleverna. Högskolan skulle kunna bidra med fler möjligheter för att bilda gemenskaper. Det skulle vara viktigt för speciellt nya studerande som hör till HBTIQ-spektrumet att hitta en samhörighet i skolan med andra studerande som också tillhör spektrumet.

Jag tror... ja tror de jo.. Åtminstone dom föreningarna som jag var aktiv i[...] definitivt mycke mera[...]. De e lättare att få medlemmar om du visar att de e nånting föreningen e medveten om, uppmärksammar[...]De betyder just mera säkerhet men också att du upplever att miljön e trygg helt enkelt att du kan vara dig själv att du upplever att du kan ha möjligheter att bli förstådd[...]

En av informanterna diskuterade ett jämställdhetsråd som finns i informantens högskola. Jämställdhetsrådet har som uppgift att ingripa i både undervisning och aktiviteter utanför skolan ifall det är någon som betar sig på ett kränkande sätt. Jämställdhetsrådet kan ta över en situation ifall situationen känns jobbig för den personen som anmält fallet. Igenom att ha ett jämställdhetsråd, minskar risken för att någon utsätts för till exempel mikroaggressioner. Informanten ansåg även att ett jämställdhetsråd i alla högskolor skulle vara till nytta.

För att öka på inklusionen utanför skolan ansåg en informant att det skulle vara viktigt att delta i olika evenemang och ta med både HTBIQ-personer, och heterosexuella CIS personer till evenemangen. En annan informant ansåg att individen själv borde läsa in sig på de begrepp som ska användas samt ställa frågor och igenom det sprida kunskap. Det är även viktigt att ge synlighet igenom till exempel Pride parader.

Figur 5: Informanternas svar och förbättringsförslag i temat "Skolan och fritiden" kategoriserat i 'skolan' och 'individens ansvar'

6.5 Skolan då och nu

Informanterna har tidigare gått antingen i gymnasium eller yrkesskola samt i en eller flera högskolor. Detta innebär att dessa informanter jämfört sin tid i gymnasiet eller yrkesskolan med sin tid i högskolan. Vissa av informanterna reflekterade tillbaka till sin grundskoletid. Majoriteten av informanterna ansåg att inklusionen varit bättre i högskolan än i sin tidigare utbildning. Förbättringen i inklusionen sågs mer som ett elevinitiativ än ett lärarinitiativ. En av informanterna ansåg att det inte skett en förändring i skolan, speciellt inte bland lärarna. Informanten ansåg att studerandena varit öppna, men upplevde ändå att HTBIQ-individer sågs som "de andra". En annan informant upplevde inklusionen som bra och att hen har känt sig mer bekväm med sig själv längs med åren.

En av de äldre informanterna ansåg att det skett en markant förändring både i skolan och i samhället. En annan informant ansåg att bemötandet i högskolan varit 100 % bättre än i gymnasiet.

Det skolan bör sätta fokus på i framtiden ansågs vara en positiv bild av inkludering och normalisering av HBTIQ-individer, öppenhet, att alltid förvänta sig att det finns någon i klassen som inte är CIS eller hetero, ha mer resurser i hur man skall bemöta – speciellt för psykologer och kuratorer. Förbättring i hälsokunskapen krävs, samt att omgivningen skall vara fungerande för alla. Det diskuterades även att det finns utrymme för mer diskussion och information i framtiden.

Figur 6: Informanternas svar och förbättringsförslag i temat "Skolan då och nu" kategoriserat till 'inklusion' och 'den framtida skolan'

7 ANALYS & DISKUSSION

I detta kapitel diskuterar vi resultatet utifrån syftet och frågeställningen i studien. Resultatet granskas kritiskt gentemot tidigare forskning och teoretisk referensram. I slutdelen av kapitlet diskuteras förslag för fortsatt forskning.

7.1 Resultatanalys

Syftet för detta examensarbete är att främja inklusion och bemötande av HBTIQ-individer i högskolan. Frågeställningen lyder: hur kan man öka kunskap i bemötandet och inklusion av HBTIQ-individer i högskolan? Enligt våra resultat framkom det olika aspekter om hur bemötandet och inklusionen upplevs i högskolan samt hur de kan förbättras. Resultaten är uppdelade i tre kategorier som presenteras i nedanstående figur. Resultaten svarar på arbetets syfte och frågeställning till största grad, eftersom det under intervjuerna framkom förbättringsförslag för inklusionen och bemötandet i skolan, samt insikter på vilka sätt skolgången varit problematisk. Flest förbättringsförslag kom angående språkbruket. Resultaten analyseras mot teoretisk referensram och tidigare forskning.

Figur 7: Ovanstående figur förtydligar de mest centrala kategorier som förekommit i resultatredovisningen. Dessa kategorier analyseras därmed i detta kapitel.

7.1.1 Språkbruk

I tre av fem teman ansågs språkbruket vara en av de mest centrala kategorierna. I vår teoretiska referensram framkommer att språket är en del av bemötandet. En bristfällig användning av språk kan föra med sig konsekvenser. Den professionella borde verka etiskt så att man inte sårar brukaren (Lehtonen et al 1997 s.48). Madsen menar att social inklusion handlar om att individen känner sig meningsfullt inkluderad i vardagen. Vardagen kan betyda till exempel arbetsplats eller skola. (Madsen 2006 s.203)

Informanterna ansåg att språkbruket var problematiskt eftersom språket kunde upplevas som kränkande av både lärare och elever. Lärarna borde bekanta sig med vilka pronomen eleven vill bli kallad vid. Vid indelning av klassen eller gruppen, borde läraren dela upp eleverna enligt namn eller på något annat sätt än att dela upp enligt kön. Enligt Lehtonen et al. (1997 s.48) är det inte ovanligt att sexuella minoriteter behandlas etiskt fel, speciellt då det gäller kommunikation och diskriminerande språk. Jämsä (2008 s.237) menar att läraren genast måste ingripa om det förekommer ett diskriminerande språkbruk. Läraren skall även ta i bruk en nolltolerans. Jämsä menar även att det är viktigt att läraren delar upp elever i grupper på andra sätt än enligt kön. (Jämsä 2008 s.236)

Enligt Madsen (2006 s.178) borde diversitet synas i samhällets institutioner. Då både lärare och elever använder sig av bristfälligt eller problematiskt språk då det gäller bemötandet av sexuella minoriteter, tyder det på att tanken om en öppen diversitet brister. För att förbättra språkbruket, som inte behöver vara kränkande med avsikt, är det viktigt att lärarna skulle ha baskunskap om sexuella minoriteter och vilka pronomen som kan användas. Som tidigare nämnt borde läraren inte dela upp grupper enligt kön. I vår tidigare forskning framkommer förbättringsförslag för lärarväsendets bemötande gentemot HBTIQ-elever i både Payne & Smiths artikel (2018) och i Lugg (2003). I Payne & Smith (2018) enligt RSIS (reduction of stigma in schools) och i Lugg (2003) enligt Queer Legal Theory. Enligt informanterna som deltog i vår studie kunde till exempel Regnbågsankan rf. hjälpa till att sprida kunskap bland skolorna. Detta hör redan till Regnbågsankans uppgift, så det är fast på skolan att ta kontakt med organisationen för få ta del av Regnbågsankans undervisning.

Då det gäller ett problematiskt språk och bemötande från elevernas håll, är det enligt våra informanter viktigt att läraren, eller den allmänna skolpersonalen reagerar direkt och tydligt tar itu med saken. En av informanterna påpekade att lärare borde sätta mer fokus på den som mobbar. En annan informant föreslog att alla skolor borde ha jämställdhetsråd.

7.1.2 Professionellt bemötande

För att bidra till en bättre inklusion för sexuella minoriteter, skulle det ur ett socialpedagogiskt perspektiv behövas mer information om hur individen och sexualiteten utvecklas. Detta skulle i sin tur föra med sig mer förståelse och därmed en mer fungerande inklusion och en förbättring i förhållningssättet. Enligt Edwards & Brooks (1999 s.49) är en människas sexuella identitet ett mångfacetterat koncept där flera olika faktorer möts. Dessa är sociokulturella influenser, könsroller, hur den sexuella läggningen korrelerar med den sexuella utvecklingen samt biologiska faktorer.

Enligt våra resultat finns det utrymme för en hel del förbättring då det gäller den professionellas bemötande gentemot HBTIQ-minoriteter. Problematiken som informanterna stött på handlar huvudsakligen om mikroaggressioner i lärarnas bemötande samt okunskap inom HBTIQ-området. I våra intervjuer framkom det ett flertal gånger att det verkade som att läraren utgick från att alla i klassen var CIS och heterosexuella. Enligt Jämsä (2008) i vår teoretiska referensram framkom en hel del likheter som det som informanterna diskuterade i intervjuerna. Jämsä menar att professionella ofta antar att alla hör till majoritetsgruppen och att ingen tillhör en köns- eller sexuell minoritet. Tankesättet ”det finns inga sådana bland oss” är vanligt, eftersom det inte syns i utseendet att tillhöra en köns- eller sexuell minoritet. (Jämsä 2008 s.20-21)

Enligt Payne & Smiths studie (2018, s.208-209) måste skoladministratörer inse hur stor nytta alla elever skulle ha av att lärarna skulle ha kunskap om sexuell- och köns mångfald. Enligt Payne & Smith ser inte lärarna en koppling mellan problematik kring LGBTQ-studerande och deras prestationer i skolan, eftersom lärarna har dålig kunskap om den problematik LGBTQ-studeranden stöter på i vardagen. För att LGBTQ-studeranden ska bli inkluderade, kräver det att skoladministratörerna inser att de måste jobba mot en

systematisk exklusion och stigmatisering av dessa studerande. (Payne & Smith, 2018 s.208-209)

Liknande resultat förekommer i studien utförd av Meyer et al. (2015) i Kanada. Enligt Meyer et al. (2015) har lärare vare sig kunskap eller erfarenhet av en skolmiljö som är öppen för sexuell mångfald. (Bryan 2010; Meyer 2010 i Meyer et al. 2015 s. 1) Dessutom framkommer det i Meyer et als studie (2015 s.224) att lärare ansåg att andra viktiga frågor, som till exempel social rättvisa och mångfald, var viktigare för dem än LGBTQ-personers problem.

I våra resultat framkom det att hälsokunskapsundervisningen samt sexualundervisningen varit bristfällig under den tid då respondenterna gått i grundskolan. En av respondenterna hade även en insikt i hur sexualundervisningen ser ut i dagens läge och påpekade att sexualundervisningen fortsättningsvis är bristfällig. Enligt DePalma och Atkinson (2006 i Payne & Smith 2018) förekommer det att diskussioner kring sexuell läggning och könsidentitet inom skolvärlden ofta undviks. En av orsakerna till detta är lärarens egna rädslor och orosmoment. (Payne & Smith, 2018 s.184) Inom resultaten av en av våra intervjuer, framkom en liknande tanke om att lärarna verkar vara rädda över att diskutera ämnen som tangerar sexuella minoriteter och sex.

Enligt Madsen (2006) ska exkludering bemötas på en strukturell nivå. Madsen menar även att institutioner som har en stor mångfald ska möjliggöra inklusion för alla. Institutionerna kan motverka samhällsliga problem som till exempel exklusion av minoritetsgrupper. (Madsen 2006 s.178) Då man reflekterar det Madsen diskuterar kring exkludering och skolans betydelse som institution, mot de svar vi fick av informanterna samt den tidigare forskning som tangerar lärares omedvetenhet och bristfälliga bemötande, tyder det på att skolan inte lyckats med en problemfri inklusion i praktiken. Om även lärare har en dålig kunskap om bemötande och inklusion av HBTIQ-individer, är det svårt för eleverna att få denna kunskap från skolan. Enligt Payne & Smith (2018 s.189) är det osannolikt att LGBTQ-elever kommer uppleva en skillnad i bemötandet från skolans håll om skolledare inte är motiverade att jobba för en mer inkluderande skolmiljö.

Enligt Tooms & Alston (2006 i Payne & Smith 2018 s.184) finns det endast ett fåtal empiriska studier som tangerar hur skoladministrationerna jobbar för en inkluderande miljö för LGBTQ-studenter. Enligt Payne & Smith (2018 s.184-185) finns det ett kritiskt behov för skoladministratörer att delta i skolningar för att bli insatta i homofobi och antisexism. För att utveckla skolpersonalens kunskande om LGBTQ-ungas och deras familjers upplevelser om skolmiljön, finns utvecklingsprogrammet RSIS som ska hjälpa skolpersonalen att se hur heteronormativa strukturer och könsnormer tar plats i skolmiljön. Programmet är riktat till skolpersonalen eftersom skolpersonalen är en grundläggande faktor då man strävar till en förändring i skolan. (Payne & Smith, 2018 s.188) Lugg (2003) diskuterar liknande aspekter i sin studie.

Flera av våra informanter ansåg att det vore bra om lärarna hade en baskunskap i vad det innebär att tillhöra HBTIQ- spektrumet och hur man ska bemöta på rätt sätt. Då skulle det uppstå mindre missförstånd och obekväma situationer.

I vår tidigare forskning diskuteras bemötande och hur det ska utföras professionellt sett. Enligt Fossum (2007 s.32) rymmer bemötande flera dimensioner som till exempel kroppsspråk, hur man hälsar, tittar i ögonen samt hur man sitter eller står. Ett respektfullt bemötande anses vara vänlig, artig och hjälpsam. Den professionellas, i detta fall lärarens, människosyn och människovärde är viktiga aspekter inom bemötandet. Om läraren inte anser att elever ur HBTIQ-spektrumet bör skyddas och tas i beaktande på samma sätt som alla andra elever, tyder detta på en problematiskt bemötande som inte är rättvist. Informanterna ansåg i ett flertal gånger att läraren utgick från att alla i klassen eller gruppen är CIS och heterosexuella. Om läraren är förtegen att diskutera sexuell mångfald, eller överlag obekvämt att inse att någon av eleverna hör till en sexuell minoritet, tillbringar det inte en trygg känsla hos eleven.

7.1.3 Delaktighet

Insikten om att elever visar mer engagemang kring HBTIQ-minoriteter på fritiden, stöds av Alankos forskning (2013) om HBTIQ-elevs mående i Finland. I forskningen framkommer det att inställningen blir bättre i högskolor än i tidigare utbildningsskeden. Detta är något som även framkom bland svaren av våra informanter. Enligt Payne &

Smith (2018 s.208-209) borde skoladministratörer jobba mot en systematisk stigmatisering och exklusion av LGBTQ studerande även utanför läroplanen. Även Lugg diskuterar problematik kring aktiviteter utanför läroplanen som tangerar köns- och sexuell mångfald. (Blount, 1996 et al. i Lugg, 2003 s.96).

I Alankos forskning (2013 s.28) framkommer det att kvinnodominerade yrken upplevts som mer öppna, vilket även korrelerar med svaren vi fick av informanterna - eftersom de ansåg att vårdbranschen som är ett kvinnodominerat yrke, är en mer öppen studieinriktning.

Enligt Antonovsky är känslan av sammanhang i livet är en väldigt viktig del för människans grundhälsa (Jungerstam et.al 2007 s.48). I resultaten har vi märkt att det har funnits en hel del känsla av utanförskap, och att informanterna har påverkats negativt av det. I sin artikel menar Jungerstam att individen skapar en känsla av sammanhang som under uppväxten blir starkare eller svagare (Jungerstam et.al 2007 s.48). Enligt Lindholm är familj, vänner samt goda relationer i skolan avgörande faktorer för hur den unga upplever sammanhanget (Jungerstam et.al 2007 s.48). Ifall man inte får en upplevelse av att vara delaktig under skoltiden, kan det ha negativa följor för individen, vilket även kommit fram bland informanternas svar. Bidragande faktorer för välmående innebär att individen hör till ett sammanhang och att individen känner delaktighet i sammanhanget. (Jungerstam et.al 2007 s.48)

Gemenskap handlar inte bara om att höra till gemenskapen - delaktighet handlar om att få agera inom gemenskapen. Några informanter berättade att det kändes som att de inte existerade om inte HBTIQ-frågor diskuterades eller om de inte fanns med som exempel. Det upplevdes finnas ett ”vi mot dem” tankesätt. En informant berättade om sina upplevelser om gymnastiklektionerna i grundskolan där grupperna, och därmed aktiviteterna var uppdelade enligt kön. Eleverna fick inte själv välja eller påverka vilken aktivitet de deltog i. Enligt Jämsä (2008 s.236) är det viktigt att gymnastikläraren delar upp gruppen på andra sätt än enligt kön, eftersom könsindelning kan upplevas som otryggt och oönskvärdt för en del av eleverna.

Delaktighet är kopplat till en individs identitet. Grunden för delaktighet är att man har en känsla av att tillhöra en gemenskap och är en aktiv deltagare av gemenskapen (Nivala & Ryyänänen 2013 s.20). Delaktighet anses inte vara individens egenskap eller individens agerande, utan är något som skapas i förhållandet till individen och samhället. (Nivala & Ryyänänen 2013 s.26).

Deltagandet kan ske i olika miljöer och förhållanden. Detta förutsätter att det skall finnas möjlighet till det. Med detta syftar man på att man känner att man tillhör en gemenskap och att man faktiskt är aktivt deltagande i gemenskapen. Delaktigheten finns även i olika gardar (Nivala & Ryyänänen 2013 s.27). En del av informanterna berättade om att de hade hittat gemenskaper via skolan som de kände stark tillhörighet till. Denna tillhörighet har inte varit kopplad till skolmiljön.

I intervjuerna framkom det även om omgivningens påverkan, bland annat om en mindre Orts påverkan och skolans omgivning. Detta påverkar en individ nära enligt Bronfenbrenners utvecklingsteori (Tjersland 2011 s.91-92). Bronfenbrenner nämner också att miljöerna på samma gång utövar inflytande på individen, vilket innebär att det bör finnas en viss ömsesidig korrelation med individen och individens miljö. Mesosystem, som omfattar förbindelser mellan två eller fler mikrosystem (miljön som är närmast individen) så som t.ex. hemmet och skolan är ytterst viktigt som en nära bidragande faktor för en individ. (Tjersland 2011 s.91-92) Tidigare nämndes det om att delaktighet är en viktig del av en individs hälsa (Jungerstam et.al 2007 s.48), vilket syftar på att omgivningen skall kunna korrelera bra med individen för att stödja individens stabila utveckling. (Tjersland 2011 s.91-92). Lindholm hävdar om att relationen man har till sin familj, vänner och skolan påverkar på hur den unga upplever gemenskap och delaktighet (Jungerstam et.al 2007 s.48).

7.2 Sammanfattning

Vi använde oss av kvalitativa forskningsintervjuer eftersom vi ville få fram individers erfarenheter och upplevelser. Denna metod ger även möjlighet för individer att svara mer fritt och i mer berättande form, utan att styra intervjun för mycket med frågorna (Henricson 2016 s.167). Alla frågor som finns i intervjuguiden ställdes inte av exakt alla

deltagare. Detta på grund av att alla intervjuer blev aningen olika, eftersom alla informanter hade olika bakgrund och information. Vi diskuterade med informanterna om vad vi upplevde att just denna person kunde svara mer ingående på än någon annan inom vissa frågor och teman.

Denna metod fungerade bra, men vissa teman och frågor skulle ha kunnat formuleras på ett annat sätt och mer ingående. Intervjuguiden fungerade bra och skickades till informanterna innan intervjuerna utfördes, så att informanterna kunde bekanta sig med frågorna på förhand. Några av de bifrågor som ställdes under intervjun missförstods, men då diskuterades frågan med informanten så att hen visste vad hen skulle svara. Innan varje intervju tydliggjordes det att informanten hade rätten att avbryta intervjun när som helst och att de inte behövde svara på frågorna om de inte ville.

Vi upplever att det var till vår fördel att vi genomförde en provintervju, eftersom det hjälpte oss att öva för den egentliga intervjun. Vi upplevde att vi igenom provintervjun fick en helhetsbild av vad vi ville få fram i intervjuerna.

Som utsatt tid för intervjuerna hade vi 30 minuter. Två av intervjuerna räckte närmare 40 minuter. Vid transkriberingen av intervjuerna märkte vi stundvis att vi som intervjuare blev ivriga att delta i diskussionen. Transkriberingen hade varit smidigare om vi hade deltagit mindre i diskussionen samt om vi hade ställt exakt samma frågor till alla informanter. Dock framkom det ypperliga synpunkter i vissa av bifrågorna som ställdes för informanter som var mer insatta i något specifikt ämne än vad någon annan av informanterna var. Om dessa bifrågor inte hade ställts, hade vi inte fått information eller insikter i de betydande svaren som dessa informanter gav oss.

Inför detta examensarbete var syftet att fokusera på högskolan. Dock förekom det mer information om grundskolan än vad vi hade förväntat oss, vilket betyder att dessa aspekter om grundskolan även framkom i vårt resultat. Våra intervjufrågor borde ha varit ytterligare mer inriktade mot högskolan än vad de var. Det som även framkom i vår tidigare forskning var att det inte verkar finnas så mycket forskning kring HBTIQ-individer i högskolevärlden. Detta tyder på att vårt arbete behövs och har en relevans i dagens samhälle, speciellt då man ser på svaren från intervjuerna. Vi anser att detta arbete

behövs för att det innehåller information om hur HBTIQ-individer skall inkluderas bättre i högskolan. Arbetet sprider information om HBTIQ-individer, samt professionellt bemötande gentemot HBTIQ-individer.

Vi upplevde att temat ”Skolan och fritiden” skulle ha kunnat omformuleras eller lämnas bort. Temat gav bra och konkreta exempel, dock kunde svaren ha uppnåtts med bifrågor inom andra teman. Frågorna om framtiden och skolmiljön kunde ha varit mer konkreta.

Med hjälp av mångsidiga punkter genom socialpedagogisk teori, samt om bemötande och delaktighet och tidigare forskning, har vi kunnat hitta väsentliga kopplingar. Som tidigare nämnt finns det inte mycket forskning kring vårt ämne, vilket tyder på att vårt arbete behövs för att hävda detta behov.

Vi upplever att vi fick svar på de mest väsentliga frågorna. Vi är nöjda med svaren och vi tycker att vårt ämne är viktigt och aktuellt. Vi fick många bra konkreta exempel och lärde oss mycket mer om inklusion gällande HBTIQ-individer, bland annat om att hur viktigt det är med könsneutrala toaletter och omklädningsrum. De konkreta förbättringsförslagen som framkom var att skolan borde införa diskussioner och fortbildningar om HBTIQ-individer, att läraren borde utgå från att det alltid finns åtminstone en elev som hör till HBTIQ-spektrumet i klassen - därmed kan den rådande språkanvändningen förbättras från lärarens håll. Andra förbättringsförslag var att sexualundervisningen borde förbättras igenom att inkludera HBTIQ-perspektiv, att man ska undvika onödig könsindelning och att läraren borde ta initiativ i HBTIQ-frågor. Läraren borde även ingripa genast då till exempel ett kränkande språkbruk framkommer.

Om åldern hade växlat mer bland informanterna än vad den gjorde hade vi fått en tydligare referensram. Det vi stundvis inte var förberedda på var att vissa frågor blev besvarade i samband med en tidigare fråga i ett tidigare tema, än vad vi hade tänkt oss. Vi är tack-samma för alla informanter som ställde upp för intervju. Både de informanter som själv kontaktade oss och dem som vi fick kontakt med via Regnbågsankan. Vi vill tacka Regnbågsankan för samarbetet.

Inför fortsatta studier inom temat, anser vi att det kan göras en liknande studie som har fokus på grundskolan, eftersom det redan i vårt arbete kom fram en hel del aspekter om bristfälligt bemötande och kunskap i grundskolan. Om problematik kring bemötande och inklusion av HBTIQ-elever kunde lösas i grundskolan, skulle förhoppningsvis färre elever utsättas för mobbning. Enligt våra informanter förekom det betydligt mer mobbning och bristfällig kunskap och språkanvändning i grundskolan än i högskolan.

Vi önskar att detta arbete kommer användas inom fortbildning och informationssyften för att bidra till en mer inkluderande skolmiljö för alla.

KÄLLOR

Alanko K. 2013, *Hur mår HBTIQ ungdomar i Finland?* Ungdomsforskningsnätverket/Ungdomsforskningsällskapet, publikationer 143, nätpublikationer 68 & Seta, Seta-publikationer 21. Hämtad: 26.9.2018, Tillgänglig: http://www.nuorisotutkimus-seura.fi/images/julkaisuja/hbtiq_unga.pdf

Allen, J. G., Harper, R. E., & Koschorek, J. W. (2009). Fostering positive dispositions about LGBTIQ matters: The effects of social justice curriculum on future educational leaders. In J. W. Koschorek & A. Tooms (Eds.), *Sexuality matters: Paradigms and policies for educational leaders* (pp. 76-102). Lanham, MD: Rowman & Littlefield. i Payne & Smith, 2018.

Antonovsky A. Hälsans mysterium. Köping: Natur och Kultur; 1991. I Jungerstam et.al 2007

Arcada, 2014, ”God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada”,

Hämtad:9.11.2018,Tillgänglig: https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf

Bäck, A., 2014, ”Äktenskapslagen är diskriminerande”, *Svenska YLE*, 20.2.2014

Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2014/02/20/aktenskapslagen-ar-diskriminerande> Hämtad: 9.4.2019

Bjerrum Nielsen H., Rudberg M., *Historien om flickor och pojkar*, Studentlitteratur 1991.

Blount, 1996; Clapper, 1999; Clifford, 1989; Epstein & Johnson, 1998; Harbeck, 1997; Kumarshiro,2001a; Letts & Sears 1999; Pinar, 1998; Sears & Williams, 1997 i Lugg, C.A., 2003, *Sissies, Faggots, Lezzies, and Dykes: Gender, Sexual Orientation and an Nwq Politics of Education?* Educational Administration Quarterly Vol. 39, No. 1 (February 2003)95-134

Bryan, 2010 i Meyer, E., Taylor, C., & Peter, T., 2015, *Perspectives on gender and sexual diversity (GSD)-inclusive education: comparisons between gay/lesbian/bisexual and straight educators'*, Sex Education, 15, 3, pp. 221-234, Academic Search Elite, EBSCO-host

Cederlund C., Berglund S-A, Liber 2014. *Socialpedagogik: pedagogiskt socialt arbete*. 1. Upplagan.

Fossum B. (red.), Författarna och Studentlitteratur 2007, *Kommunikation – samtal och bemötande i vården*, Studentlitteratur AB, Lund.

D'Augelli, A. & Patterson, C. (2001). Lesbian, Gay, and Bisexual Identities and Youth Psychological Perspectives. Oxford University Press, UK i Alanko, 2013.

Darwich, L., Hymel, S. & Waterhouse, T. (2012). School avoidance and substance use among lesbian, gay, bisexual, and questioning youths: The impact of peer victimization and adult support. *Journal of Educational Psychology*, 104 (2), 381–392. I Alanko, 2013.

DePalma, R., & Atkinson, E. (2006). The sound of silence: Talking about sexual orientation and schooling. *Sex Education*, 6, 333-349. I Payne & Smith, 2018.

Edwards, K. and Brooks, A. K. (1999) '*The Development of Sexual Identity*', *New Directions for Adult & Continuing Education*, 1999(84), p. 49. Tillgänglig: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.arcada.fi:2048/login.aspx?direct=true&db=afh&AN=9178783&site=ehost-live>

Hämtad: 26.9.2018

Finlex, 28.6.2002/563 Lag om fastställandet av transsexuella personers könstillhörighet

Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020563>

Hämtad: 9.4.2019

Finlex, Personuppgiftslag 22.4.1999/523.

Tillgänglig:

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990523>

Hämtad: 25.10.2018

Finlex, Diskrimineringslag 30.12.2014/1325

Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141325>

Hämtad: 11.4.2019

Forskningsetiska delegationen i Finland. 2012. God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland.

Tillgänglig: <https://www.tenk.fi/sv/god-vetenskaplig-praxis>

Fredriksson, A-L., 2017 Translagen släpar efter: Varför räcker inte en människas egna ord? *Svenska YLE*, 15.5.2017 Tillgänglig:

<https://svenska.yle.fi/artikel/2017/05/15/translagen-slapar-efter-varfor-racker-inte-en-manniskas-egna-ord> Hämtad: 9.4.2019

Harris, L. & Associates (1997). *The Commonwealth Fund Survey of the Health of Adolescent Girls*. New York, NY: The Commonwealth Fund. i Alanko, 2013.

Henricson, M., 2012, *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad*, 1/7 uppl., Studentlitteratur AB.

Henricson, M., 2018, *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad*, 2:3 uppl., Studentlitteratur AB, Lund.

Hälsa i skolan/Kouluterveyskysely. (2011). *Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden hyvinvointi vuosina 2000/01 – 2010/11*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 12.2.2013 http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokoomaa_200001_201011_pk.pdf. Hälsa i skolan/Kouluterveyskysely. (2013). Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. i Alanko, 2013.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997, *Sosiaalipedagogiikka*. Porvoo: WSOY.

Jacobsen, D.I. 2007, *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Studentlitteratur

Jennings, T. (2012). Sexual orientation topics in educational leadership programs across the USA. *International Journal of Inclusive Education*, 16(1), 1-23 i Payne & Smith, 2018

Jungerstam G., HVM Nyman-Kurkiala P. FD Ström K. PeD Lindholm L. Docent, 2007, *Den unga människans rätt till sammanhang och delaktighet*, HVD, leg. sjuksköterska, *VÅRD I NORDEN* 4/2007. PUBL. NO. 86 VOL. 27 NO. 4. Hämtad: 28.01.2019

Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/010740830702700410>

Jämsä, J., 2008, *Sateenkaariperheet ja hyvinvointi: Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville* WS Bookwell Oy, Juva 2008

Lehtonen, J; Nissinen, J; Socada, M, Edita, 1997, *Hetero-olettamukset moninaisuuteen: Lesbot, homot, bi- ja transihmiset sosiaali ja terveystalveluiden asiakkaina.*

Nationalencyklopedin, Hämtad: 3.12.2018

Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hbt>

Nationalencyklopedin, Hämtad: 10.04.2019

Tillgänglig: [https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/intersektion-alitet](https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/intersektionalitet)

Nivala, E. & Ryyänen, S., 2013, Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013 vol. 14*

Tillgänglig: https://www.uef.fi/documents/364780/1847612/Nivala_%26_Ryyn%C3%A4nen_Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia.pdf/82a018a3-5f0a-4c44-8937-7fd4ac2a3879

Hämtad: 10.4.2019

LGBTQ Youth Part I- Cultural Competence for School Nurses caring for LGBTQ youth- Learning the Culture and the Language, Tracy Perron, PhD, RN, CNE, CSN, Connie Kartoz, PhD, RN, FNP, Chaya Himelfarb, BA32 issue: 2, page(s): 106-115 Article first

published online: March 1, 2017; Issue published: March 1, 2017. Sökord: lgbt or gay or homosexual or lesbian or bisexual or transgender or queer AND inclusive education' 'Social work with gay and lesbian adolescents'' sökord: society AND inclusion AND sexual minority or lgbt etc. Ebs

Ledwith, M. & Springett, J. 2010. Participatory Practice. Community-based Action for Transformative Change. Bristol: The Policy Press. I Nivala, E. & Ryyänen, S., 2013

Lehmiller, J., 2014, *The psychology of human sexuality*, John Wiley & Sons, Ltd

The Atrium, Southern Gate, Chichester, West Sussex, PO19 8SQ, UK.

Lugg, C. A., 2003, our straight laced administrators: *The law, lesbian, gay, bisexual, and transgendered educational administrators, and the assimilationist imperative*. Journal of School Leadership, 13, 51-85 i Payne & Smith, 2018.

Lugg, C.A., 2003, *Sissies, Faggots, Lezzies, and Dykes: Gender, Sexual Orientation and an Nwq Politics of Education?* Educational Administration Quarterly Vol. 39, No. 1 (February 2003)95-134 Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0013161X02239762>

Hämtad: 11.1.2019

Lindholm L. Den unga människans hälsa och lidande. Vasa: Institutionen för vårdvetenskap, Åbo Akademi; 1998. I Jungerstam et.al 2007

Löfgren-Mårtenson, L. 2013, *Sexualitet 1:1* uppl., Liber AB, 205 10 Malmö.

Madsen, B. 2006, *Socialpedagogik - Integration och inklusion i det moderna samhället*, Lund: Studentlitteratur.

Mattson T. Glerup, 2010, *Intersektionalitet i socialt arbete- teori, reflektion och praxis*.

Masters, W.H., Johnson, V.E., Kolodny, R.C., 1995, *Human sexuality*, 5 uppl., Harper-Collins College Publishers Inc., 10 East 53rd Street, New York, NY 10022.

Malmberg, 2019 Katarina HS ”Homous on kauhea sairaus”, sanoi opettaja Susannalle, joka päätyi teini-ikäisenä esittämään heteroa – HS:n kyselyyn vastanneista syrjityistä suurin osa oli alkanut halveksua itseään”, publicerad: 5.2.2019 Kl.18:21. Tillgänglig: https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000005990876.html?fbclid=IwAR13ct4psRf_61VVvAqwxrFenj0krVffJQnpL11CFxt_MgVaEh6v2Es-Jlc

Marshall, J. M., & Hernandez, F. (2013). “I would not consider myself a homophobe”: Learning and teaching about sexual orientation in a principal preparation program. *Educational Administration Quarterly*, 49, 451-488. Doi: 10.1177/0013161X12463231. I Payne & Smith, 2018.

Meyer, E., Taylor, C., & Peter, T., 2015, *Perspectives on gender and sexual diversity (GSD)-inclusive education: comparisons between gay/lesbian/bisexual and straight educators*, *Sex Education*, 15, 3, pp. 221-234, Academic Search Elite, EBSCOhost

Tillgänglig : <http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=20&sid=65da3cf6-b48c-4ad8-bfb1-437973625e1f%40sdc-v-sessmgr01&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=102498563>

Hämtad: 30.4.2018

Seta. Tillgänglig: <https://seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/avioliittolaki/> Hämtad: 9.4.2019

Tjersland O.A. Engen G. och Jansen U. 2011, *Allianser-Värderingar, teorier och metoder i socialt arbete*, Studentlitteratur AB Lund.

Tooms, A., & Alston, J. (2006). (OUT) sidars at the gates: Administrative aspirants attitudes towards the gay community. *International Electronic Journal for Leadership in Learning*, 10(24). I Payne & Smith, 2018.

Payne C.E. & Smith J.M., 2018, Refusing relevance: School Administrator Resistance to Offering Professional Development Addressing LGBTQ Issues in Schools *University Council for Educational Administration, Educational Administration Quarterly* 2018, Vol.

54(2)

183-215,

SAGE.

Tillgänglig:

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0013161X17723426>

Hämtad: 23.1.2019

Payne, E., & Smith, M. (2011). The reduction of stigma in schools: A new professional development model for empowering educators to support LGBTQ students. *Journal of LGBT Youth*, 8, 174-200 i Payne & Smith, 2018.

Regnbågsankan Tillgänglig: <https://www.regnbagsankan.fi/>

Hämtad: 11.4.2019

BILAGOR

1. Samtyckesblankett

Härmed ger jag mitt samtycke för att delta i en individuell intervju för examensarbetet "Somewhere under the rainbow" av Anna Salonen och Sandra Malmberg. Den information jag delar med mig av under den individuella intervjun får användas i detta examensarbete.

Jag är medveten om det frivilliga deltagandet i detta arbete och jag kan avbryta det närsomhelst. Jag litar på att den information jag går ut med, samt min identitet kommer hållas hemlig. Detta innebär att information så som mitt namn, var jag bor, min ålder och kön inte kommer publiceras. Ifall jag under intervjutillfället kommer på att det finns information jag inte vill dela med mig, har jag rätt att hålla det dolt inom detta arbete.

Jag är medveten om att min anonyma intervju kommer bandas in och raderas på efterhand.

Vi, Anna Salonen och Sandra Malmberg, följer Arcadas etiska principer för examensarbeten, vilket innebär bl.a. att man beaktar informantens integritetsskydd och anonymitet, man skyddar sin forskningsperson eller objekt från skada, man informerar informanten om undersökningens syfte och man bevarar informationen på en trygg och säker plats.

Underskrift

Namnförtydligande

Datum

2. Mail till medialinjerna

Hej!

Vi är två socionomstuderanden som håller på med ett verksamhetsinriktat slutarbete om HBTIQ individer. Därmed söker vi samarbetspartners för att kunna göra detta möjligt.

Vi har planerat att vi skall filma en minidokumentär för att få reda på vad läget är för HBTIQ individer när det gäller integrering i skolan och samhället med främst kvalitativa intervjuer, men även informations inslag . Vi vill se kopplingar mellan då och nu, samt få reda på om individer som tillhör HBTIQ minoriteter tycker att det har skett en förändring mot bättre inklusion. Vi vill även få reda på vad man kan göra på en allmän nivå som en person som ej tillhör dessa minoriteter, för att hjälpa HBTIQ individer att känna sig mera inkluderade.

Med detta arbete vill vi ge möjligheten för HBTIQ grupper att påverka hur de kan inkluderas mer inom skolvärden. Vi vill även ge möjligheten att sprida information om dessa minoriteter för dem som inte tillhör denna minoritetsgrupp samt för dem som upplever sig fått bristfällig information angående dessa minoritetsgrupper. Vi vill att det skall framkomma mer mångfald i skolan och i samhället.

I detta arbete kommer vi därför att fokusera på integrationen och inkludering av HBTIQ individer främst inom skolvärlden men även i samhället. Av dessa två områden kommer vi mer att fokusera på integrationen i skolan.

Vi håller ännu på att komma igenom vår planfas, men vår plan är att komma igång med verksamheten nu under höstterminen.

Om du är intresserad, kontakta:

Anna Salonen, salonean@arcada.fi, +358 440679967

Sandra Malmberg, sandra.malmberg@arcada.fi, +358 407603813

Hoppas vi får snart ihop vårt team!

Med vänliga hälsningar, Anna Salonen och Sandra Malmberg SO15

3. Infobrev

Infobrev om examensarbetet ”Somewhere under the rainbow”

Bästa deltagare,

Vi är två sista årets socionomstuderande, Anna Salonen och Sandra Malmberg från Arcada. Vi håller på med ett examensarbete om inklusion och bemötande av HBTIQ individer i högskolan.

Syftet för arbetet är att genom individuella intervjuer med HBTIQ individer, öka kunskap i vad skolan som helhet kan göra för att bemötandet och inklusionen av HBTIQ individer ska bli bättre. Förbättringsförslagen baserar sig på de intervjuades, alltså era svar.

Du som ställer upp för intervju kommer få skriva under en blankett om samtyckeskrav.

Vi kommer att vara i kontakt om var och när intervjuerna utförs. Du kommer att få bekanta dig med frågorna på förhand innan intervjutillfället. Ifall du har frågor kontakta oss så fort som möjligt!

Våra kontaktuppgifter:

Anna Salonen, salonean@arcada.fi, +358 440679967

Sandra Malmberg, sandra.malmberg@arcada.fi, +358 407603813

Handledarnas kontaktuppgifter:

Arla Cederberg, arla.cederberg@arcada.fi

Bettina Brantberg, bettina.brantberg-ahlfors@arcada.fi

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar, Anna Salonen och Sandra Malmberg SO15

4. Intervjuguide

Grundläggande frågor som användes under provintervjuerna:

I gruppintervjun:

- Berätta om dig själv och om din bakgrund.
- Vad har du för skolbakgrund?
- Hur upplevde du din skoltid? Grundskola & andra stadier (fokus på högskola/universitet om möjligt)
- Tycker du att det finns stora skillnader i skolan och i samhället mellan då och nu?
- Vad skulle du önska att någon skulle ha tagit i beaktande när du gick i skolan?
- Vad tycker du att man kan göra för att öka på mångfalden i skolan och samhället?
- Vad kan man tänka på som en professionell inom skolvärlden när det gäller att inkludera HBTIQ minoriteter?
- Tycker du det finns tillräckligt med information om HBTIQ unga?

I den individuella intervjun:

- Vem är du?
- Berätta om dig själv
- Hur kändes grundskolan?
- Vilka skillnader ser du mellan grundskolan och universitet/högskolans miljö?
- Hurdana situationer har du upplevt i skolan där du inte känt dig inkluderad?
- Vad kan lärare göra?
- Vad önskar du att skulle visas mera från skolans sida om inklusion av HBTIQ individer?
- Känner du dig bekväm med att bli intervjuad personligen/i grupp? Något att ta i beaktande?

Frågor inför den egentliga intervjun (individuella intervjuer)
De frågor som är skrivna med tjock text är våra huvudfrågor:

Individuella upplevelser/identitet i skolvärlden

- 1. Har du varit med om situationer i skolan då du inte känt dig inkluderad? Isåfall i hurdana situationer?**
2. Känns det som att omgivningen i skolan under senaste åren har fått en bättre bild av vad det innebär att tillhöra en sexuell minoritet? Isåfall, på vilket sätt?
3. Behövs det mer diskussion om identitet samt hur man utvecklas?

Skolan

- 1. Vad kan man tänka på som en professionell inom skolvärlden när det gäller att inkludera HBTIQ minoriteter?**
- 2. Vad önskar du att skulle visas mer från skolans sida inom inklusion och bemötande av HBTIQ individer?**
3. Vad har du för skolbakgrund? (efter grundskolan)
4. (Bifrågor: Önskemål om kurser/fortbildning? Vad skulle de kunna innehålla? Mera föreläsningar om HBTIQ individer?)
5. Hur kan man bemöta på bästa sätt som lärare och som elev?
6. Hur kan man bidra till elevsäkerhet ifall det förekommer problem?
7. Hurudant bemötande ger dagens skolvård? Kan bemötandet förbättras?

Skolmiljö

- 1. Hur kan man minska på onödigt könsindelning?**
2. Kan en mindre ort ha påverkan på skolmiljön?
3. Kan studieinriktningen påverka hur man bemöter HBTIQ individer?

Skolan och fritiden

- 1. Tar elever mer initiativ kring HBTIQ minoriteter på fritiden, t.ex. studerandeföreningar?**
2. Vad kan man göra på fritiden för att öka på inklusion?
- 3.

Skolan då och nu (då den intervjuade har gått i skolan och nutid)

- 1. Märkte du några skillnader mot bättre inklusion av HBTIQ unga i skolan under din skoltid? Isåfall, vilka?**
2. Vad tycker du att man skall fokusera på i framtiden inom skolan?

